

Onderzoekcentrum
Drechtsteden

Arbeidsmarktmonitor Drechtsteden 2011

Huidige situatie en vooruitzichten

Onderzoekcentrum Drechtsteden

drs. F.W. Winterwerp

november 2011

Colofon

Opdrachtgever Programma Regionaal Arbeidsmarktbeleid
Tekst Onderzoekcentrum Drechtsteden
Drukwerk Impuls Publiciteit, Sliedrecht
Informatie GR Drechtsteden
 Onderzoekcentrum Drechtsteden
 Postbus 619
 3300 AP Dordrecht
 078 – 770 39 05
 www.onderzoekcentrumdrechtsteden.nl

Overnemen van delen van de tekst is toegestaan onder voorwaarde van een duidelijke bronvermelding.

Inhoud

Samenvatting	5
1. Inleiding	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Vraagstelling	9
1.3 Opzet	9
1.4 Leeswijzer	10
2. Bevolking en beroepsbevolking	11
2.1 Beroepsbevolking, werkgelegenheid, pendel en werkloosheid	11
2.2 Kenmerken (werkzame) beroepsbevolking	12
2.3 Vooruitzichten	14
3. Huidige situatie op de arbeidsmarkt	17
3.1 Onbenut aanbod	17
3.2 Vacatures	18
4. Toekomstige vraag op de arbeidsmarkt	23
4.1 Werkgelegenheidsontwikkeling	23
4.2 Baanopeningen en vacatureontwikkeling	25
5. Toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening	31
6. Onderwijsdeelname en gediplomeerde schoolverlaters	35
6.1 Recente trends geslaagden en leerlingenaantallen	35
6.2 Vooruitzichten	40
Bijlagen	41
Bijlage 1 Doorstroom en arbeidsmarktinstroom geslaagden vmbo en mbo...	43

Samenvatting

Hoe is anno 2011 de situatie op de regionale arbeidsmarkt? En hoe zal die situatie zich naar verwachting de komende jaren gaan ontwikkelen? Hoeveel baanopeningen zullen er naar verwachting de komende jaren zijn, hoe ontwikkelt de instroom op de arbeidsmarkt zich en wat betekent dat voor mogelijk toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening? In deze Arbeidsmarktmonitor Drechtsteden 2011, uitgevoerd in opdracht van het Programma Regionaal Arbeidmarktbeleid, geven wij, het Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD) antwoord op deze vragen.

De arbeidsmarktmonitor is gebaseerd op bestaande bronnen en is opgebouwd langs de lijn van een eenvoudig arbeidsmarktmodel. In de monitor behandelen we achtereenvolgens:

1. de situatie en ontwikkelingen in bevolking en beroepsbevolking
2. de huidige discrepanties op de arbeidsmarkt (onbenut aanbod en vacatures)
3. prognoses van de ontwikkeling van de werkgelegenheid, baanopeningen en vacatures
4. verwachtingen ten aanzien van toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening
5. ontwikkelingen en trends in onderwijsdeelname en gediplomeerde schoolverlaters.

Belangrijkste bevindingen

Komende jaren zeer aanzienlijke vervangingsvraag

Naar verwachting zullen dit decennium zo'n 15.000 werkenden bij bedrijven en instellingen in de regio Drechtsteden het arbeidsproces verlaten. Tussen 2020 en 2025 zijn dat er naar schatting nog eens zo'n 12.500. Hierdoor is direct duidelijk dat er op de arbeidsmarkt de komende jaren sprake zal zijn van een zeer aanzienlijke vervangingsvraag. Tot 2013 zal deze vervangingsvraag alleen al jaarlijks zo'n 1.000 baanopeningen met zich meebrengen, tussen 2013 en 2020 zo'n 1.800 per jaar. Na 2020 kan dit - mede afhankelijk van de effecten van het op handen zijnde pensioenakkoord - nog verder oplopen tot maximaal zo'n 2.500 baanopeningen per jaar.

Uitbreidingsvraag lager én onzekerder

Dit aanzienlijke jaarlijkse aantal baanopeningen is nog zonder de - veel meer ongewisse - uitbreidingsvraag als gevolg van de groei van de werkgelegenheid. De huidige voorspellingen vertalen zich naar de regio in een uitbreidingsvraag in de periode 2013-2020 van naar schatting zo'n 600 baanopeningen per jaar. Dat is bij een gemiddelde jaarlijkse groei van de werkgelegenheid met 0,35%.

Hoe dan ook groot aantal baanopeningen

Het totaal aantal baanopeningen in de regio in de periode 2013-2020 komt daarmee op circa 2.400 per jaar. Dat is jaarlijks ruim 2% van de totale werkgelegenheid in de regio. Meer of minder economische groei heeft hier uiteraard invloed op, maar de grote vervangingsvraag blijft ook bij een lagere groei grotendeels overeind.

Meeste baanopeningen op hoger en middelbaar niveau

Bijna de helft van alle baanopeningen betreft het hogere en wetenschappelijke beroepsniveau. In de regionale werkzame beroepsbevolking is dat op dit moment 30%. Hiermee komt de upgradering van de werkgelegenheid duidelijk tot uitdrukking: de vraag naar hoger opgeleiden neemt naar verhouding toe, die naar lager opgeleiden naar verhouding af. Het aandeel werkenden met een

middelbaar beroepsniveau blijft naar verwachting gelijk. Het aandeel middelbaar niveau in alle baanopeningen ligt op circa 30%.

Beroepsbevolking daalt op termijn

Als gevolg van de vergrijzing en de ontgroening daalt de potentiële beroepsbevolking (bevolking 15-64 jaar) in de regio dit decennium met naar schatting 2.500 personen (-1,5%). Tot 2025 is zelfs sprake van een daling met bijna 5.000. Omdat de participatiegraad vooral tot 2015 naar verwachting nog groeit, neemt de feitelijke beroepsbevolking niet meteen ook af. Tot 2020 zien we eerst nog een licht groei, daarna een lichte daling. In de 5 jaar daarna gaat het harder en daalt de beroepsbevolking naar schatting met 1.500 personen. De instroom op de arbeidsmarkt is dus pas na 2015 kleiner dan de uitstroom.

Sterke achteruitgang aantal leerlingen vmbo beroepsvormend; mbo niveau 4 in stijgende lijn

Het aantal leerlingen vmbo beroepsvormend is tussen 2006 en 2010 met 17% gedaald, het aantal leerlingen vmbo techniek zelfs met 20%. Dit zal naar verwachting binnenkort zichtbaar worden in de instroom in het mbo en later in de gediplomeerde uitstroom. Zowel vmbo als mbo krijgen dit decennium te maken met doorzettende ontgroening. Ook bij gelijkblijvende deelnamepercentages zal de instroom in het mbo derhalve (verder) afnemen. Een gunstige ontwikkeling is dat het aandeel leerlingen op niveau 4 groeit.

Knelpunten in de personeelsvoorziening op middellange termijn vooral op hoger niveau, in de techniek (mbo 4) en zorg ook op middelbaar niveau

Tot 2020 worden vooral voor de hogere beroepsniveaus aanbodtekorten verwacht, die kunnen leiden tot knelpunten in de personeelsvoorziening. Op hbo-niveau gaat het daarbij onder meer om technisch/wiskundige/natuurkundige beroepen. Daar verwacht men ook tekorten op mbo 4 niveau. Verder voorziet men toekomstige tekorten in de (para)medische/verzorgende beroepen op middelbaar, hoger en wetenschappelijk niveau en ook in de 'overige beroepen' vanaf hoger niveau.

Op de korte termijn vooral knelpunten in de techniek en de zorg

Op de wat korter termijn (tot 2014) lijken zich vooral tekorten te gaan voordoen in vmbo, mbo en hbo techniek en hbo paramedisch. Met name de voorspelde tekorten van lager en middelbaar technisch personeel zien we nu ook al terug in de openstaande vacatures bij UWV WERKbedrijf, waar vooral vacatures tot en met mbo niveau worden ingediend. Landelijk was in 2010 nog steeds bijna 30% van alle vacatures in de industrie moeilijk vervulbaar.

Ook in deze regio op dit moment veel vacatures op hbo niveau of hoger

Van 10.000 internetvacatures in de regio Drechtsteden/Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in de periode april 2010-april 2011 waren er 4.000 (40%) vacatures in de hogere en wetenschappelijke beroepen. Voor de Drechtsteden alleen zijn hierover geen gegevens beschikbaar, maar we mogen aannemen dat dit hier niet anders is.

Nww en Wwb/WIJ: in 1^e halfjaar 2011 relatief gunstige ontwikkeling

Het aantal bij UWV-WERKbedrijf ingeschreven niet-werkende werkzoekenden is in het eerste halfjaar van 2011 harder gedaald (-9,4%) dan landelijk gemiddeld (-7,4%). Ook het aantal uitkeringen Wwb/WIJ ontwikkelde zich relatief gunstig: daar waar dit landelijk het eerste halfjaar toenam met 3,8% daalde het in de regio met 0,7%. De ontwikkeling van de Wwb/WIJ onder jongeren stak met een daling van 8% nog gunstiger af bij het landelijke beeld (+7,8%). Daardoor is het aandeel jongeren in de Wwb/WIJ (12%) nu gelijk aan het landelijk gemiddelde. De nieuwe instroom van jongeren in de Wwb/WIJ lag in de 1^e helft van 2011 gemiddeld overigens op hetzelfde niveau als in 2010. De daling in de 1^e helft van 2011 is dus het gevolg van een grotere uitstroom.

Kernindicatoren en het regionale arbeidsmarktbeleid

De voorliggende monitor bevat een groot aantal indicatoren die gezamenlijk een beeld geven van de huidige situatie, recente ontwikkelingen en toekomstverwachtingen op/voor de regionale arbeidsmarkt. In die zin is het vooral een omgevingsmonitor. In de loop van 2011 heeft het regionale arbeidsmarktbeleid meer gestalte gekregen. De in dat beleid geformuleerde veranderopgaven geven richting aan verdere aanscherpingen in toekomstige versies van de monitor, zodat deze naast omgevingsmonitor ook meer dienst kan doen als effectmonitor. Welke kernindicatoren dan met name (ook) effectindicator zullen zijn, zal in de komende periode verder uit moeten kristalliseren. Vooralsnog lijkt in elk geval de nieuwe instroom van jongeren in de Wwb/WIJ zo'n kernindicator, evenals de nieuwe instroom in de Wajong. Ook de deelname aan het beroepsvormend onderwijs lijkt zo'n kernindicator. Daarnaast kan het bijvoorbeeld gaan om het aantal (extra) banen aan de onderkant van de arbeidsmarkt en nadere accenten op de maritieme cluster (nu nog niet in deze monitor). Bij dit alles zal telkens de afweging moeten worden gemaakt tussen enerzijds nut en noodzaak van een indicator en anderzijds de kosten van het in beeld brengen ervan. Ongeacht dit soort aanscherpingen blijft een periodieke meer algemene omgevingsmonitor ook altijd belangrijk om (het uitblijven van) resultaten van het arbeidsmarktbeleid te duiden.

1. Inleiding

Hoe is anno 2011 de situatie op de regionale arbeidsmarkt en hoe zal die situatie zich naar verwachting de komende jaren gaan ontwikkelen? Wat betekenen de daling van de beroepsbevolking, de ontgroening en de trends in onderwijsdeelname, de ontwikkeling van de vraag naar arbeid en de forse uittreding van ouderen uit het arbeidsproces voor mogelijke toekomstige knelpunten in de arbeidsvoorziening? In deze Arbeidsmarktmonitor Drechtsteden, uitgevoerd in opdracht van het Programma Regionaal Arbeidsmarktbeleid, geven wij, het Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD) antwoord op deze vragen.

1.1 Aanleiding en doel

Voor regionaal arbeidsmarktbeleid – één van de drie transformaties van het college van B&W van Dordrecht – is een programmatische aanpak gekozen. Het programma heeft de volgende vier doelen geformuleerd in het Programmaplan Regionaal Arbeidsmarktbeleid (september 2010):

1. verbeteren van de matching tussen vraag en aanbod;
2. optimaliseren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
3. legitimeren van de behoefte aan hoger opgeleiden om daarop afgestemd hoger onderwijs in Dordrecht te organiseren (regionale competentiekaart ontwikkelen);
4. vergroten van het urgentiebesef bij werkgevers over een tekort aan arbeidskrachten op de middellange en lange termijn.

Op basis van het Programmaplan heeft het programmateam inmiddels een concreet Actieprogramma 2011 opgesteld. Eén actie – het periodiek maken van regionale arbeidsmarktanalyses – loopt als een rode draad door het programma. Het programmateam heeft ons – het Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD) – gevraagd deze arbeidsmarktanalyse op te zetten en uit te voeren. De arbeidsmarktanalyse heeft tot doel om de huidige situatie en de vooruitzichten op de regionale arbeidsmarkt in beeld te brengen. Een achterliggend doel is om daarmee input te hebben om het urgentiebesef van werkgevers over het dreigende tekort aan arbeidskrachten op de middellange en lange termijn te vergroten.

1.2 Vraagstelling

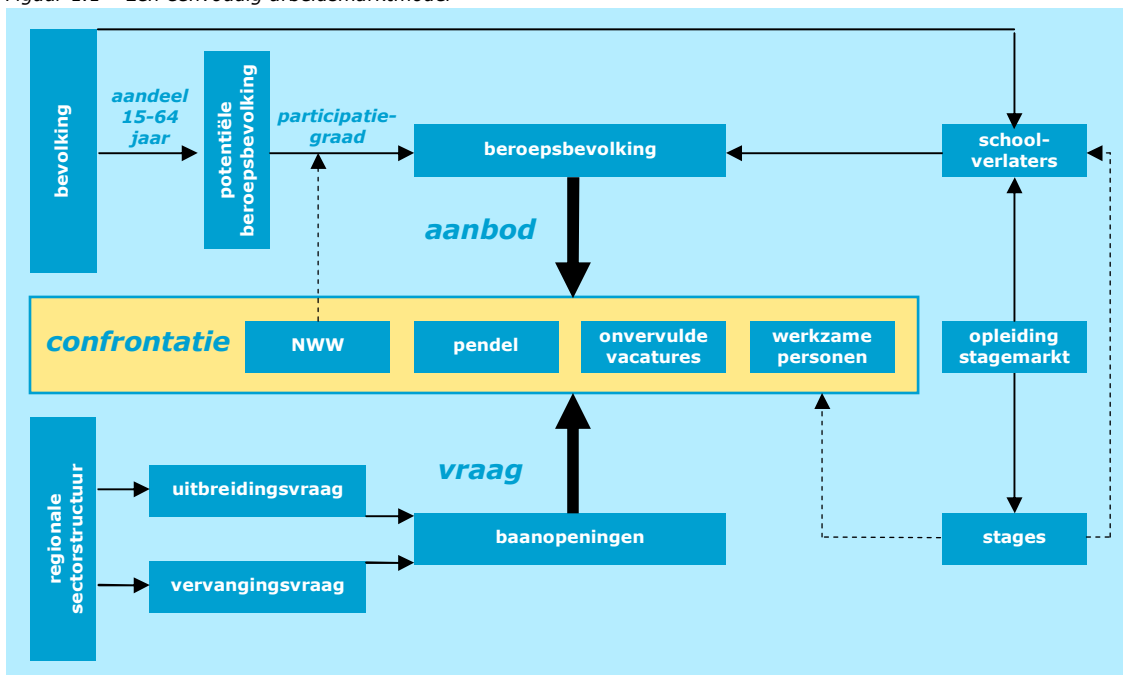
De arbeidsmarktmonitor geeft antwoord op de volgende vragen:

1. Wat is de actuele situatie met betrekking tot (discrepanties op) de regionale arbeidsmarkt? In welke beroepen doen zich nu al problemen voor in de personeelsvoorziening? Waar is juist nog sprake van een ruime arbeidsmarkt?
2. Wat kunnen we op dit gebied verwachten, gelet op ontwikkelingen in de beroepsbevolking en de vraag naar arbeid, op de korte en de middellange termijn, met een doorkijk naar de langere termijn?

1.3 Opzet

Uitgangspunt voor de arbeidsmarktmonitor was gebruikmaking van bestaande bronnen. We hebben de informatie in de monitor gestructureerd langs de lijnen van een eenvoudig arbeidsmarktmodel, gebaseerd op UWV en ROA. De stagemarkt blijft in deze monitor buiten beschouwing.

Figuur 1.1 Een eenvoudig arbeidsmarktmodel

Bron: OCD op basis van ROA en UWV WERKbedrijf

De globale inhoud van de arbeidsmarktmonitor ziet er als volgt uit:

1. situatie en ontwikkelingen in bevolking en beroepsbevolking
2. huidige discrepanties op de arbeidsmarkt (onbenut aanbod en vacatures)
3. prognose ontwikkeling werkgelegenheid en baanopeningen
4. toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening
5. ontwikkeling onderwijsdeelname en gediplomeerde schoolverlaters.

1.4 Leeswijzer

De rapportage volgt de lijn van deze globale inhoud. Een beknopte samenvatting met de belangrijkste bevindingen gaat aan deze inleiding vooraf.

2. Bevolking en beroepsbevolking

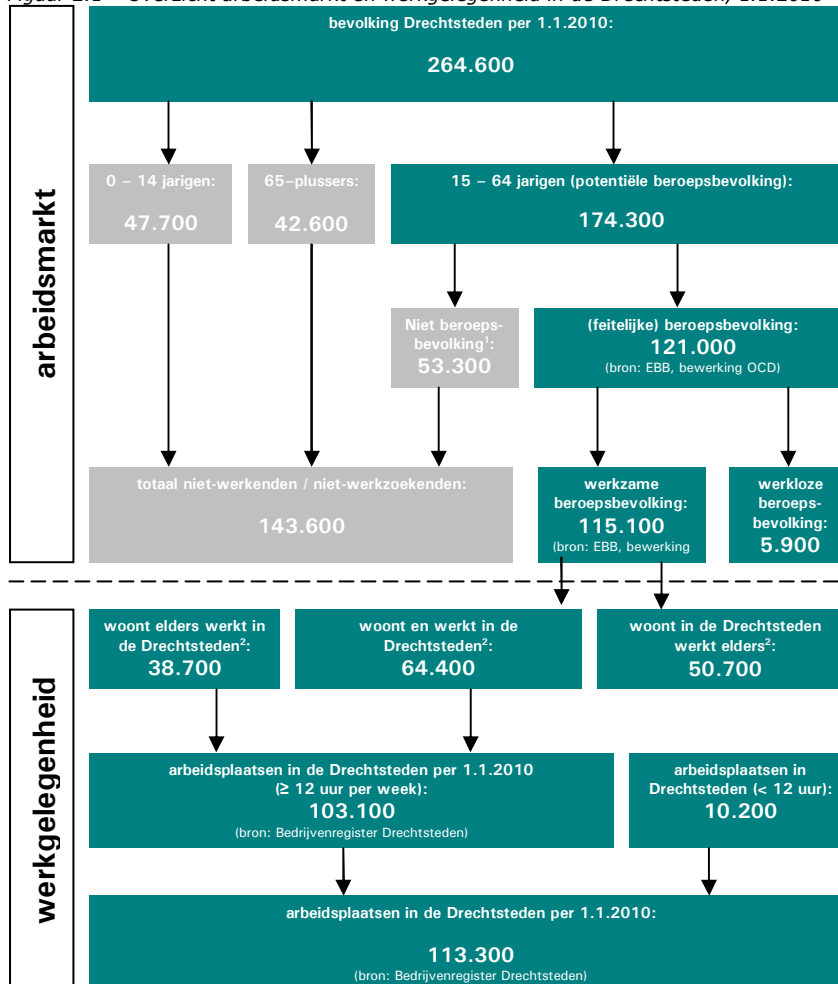
Hoe groot is de regionale beroepsbevolking? En hoe zal die zich de komende 10 tot 15 jaar ontwikkelen? Wat kunnen we verwachten ten aanzien van het uittreden uit het arbeidsproces? Dat zijn de belangrijkste onderwerpen van dit hoofdstuk.

We kijken in 2.1 eerst op geaggregeerd niveau naar de situatie op de regionale arbeidsmarkt. In 2.2. zoomen we nader in op de kenmerken van de regionale beroepsbevolking. In 2.3 komen de vooruitzichten aan bod.

2.1 Beroepsbevolking, werkgelegenheid, pendel en werkloosheid

Per 1.1.2010 behoren 121.000 (69,4%) van de 174.300 inwoners van 15-64 jaar van de Drechtsteden tot de beroepsbevolking. De bruto participatie (69,4%) ligt 1 procentpunt onder het landelijk gemiddelde (70,4%). Figuur 2.1 geeft een overzicht van de situatie op de regionale arbeidsmarkt per 1.1.2010.

Figuur 2.1 Overzicht arbeidsmarkt en werkgelegenheid in de Drechtsteden, 1.1.2010

¹ Niet-beroepsbevolking: o.a. scholieren, studenten, personen die niet willen (noch hoeven te) werken, WAO-ers, etc.

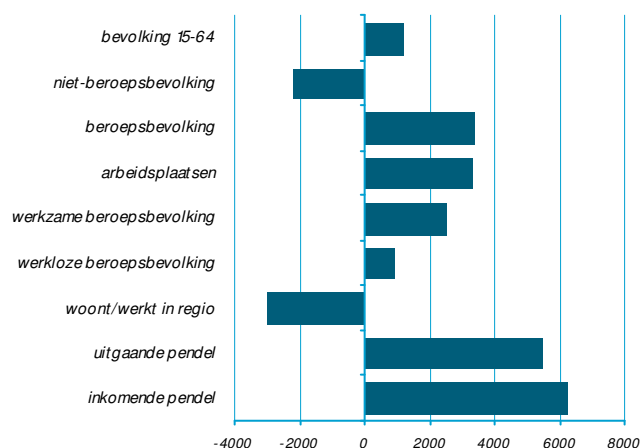
² Schatting op basis van pendelgegevens bedrijvenregisters Zuid-Holland 2009
Bron: BIR, CBS, GBA, bewerking OCD

Van de beroepsbevolking van 121.000 personen zijn er 115.100 werkzaam en 5.900 werkloos. Het werkloosheidspercentage ligt daarmee op 4,8%, 0,6 procentpunt lager dan landelijk (5,4%). 56% van de werkende beroepsbevolking werkt in de Drechtsteden zelf (64.400 werkzame personen). De uitgaande pendel bedraagt ruim 50.000 werkzame personen, die dus buiten de regio werken. Daar staan 38.700 personen tegenover die buiten de regio wonen maar juist wel hier in de regio werken. Er is derhalve sprake van een negatief pendelsaldo van 12.000 werkzame personen.

Ontwikkelingen sinds 1.1.2007

In figuur 2.2 zien we hoe de regionale arbeidsmarkt zich tussen 1.1.2007 en 1.1.2010 heeft ontwikkeld. De bevolking 15-64 jaar nam met 1.200 (0,7%) toe. Omdat tegelijkertijd de participatie op de arbeidsmarkt verder steeg, nam de beroepsbevolking veel meer toe (+3.400, +2,9%) en daalde de niet-beroepsbevolking met 2.200 personen. Groei van beroepsbevolking en arbeidsplaatsen houden elkaar nagenoeg in evenwicht. Toch is de werkloze beroepsbevolking met 900 personen toegenomen, een stijging met 18%, ruim meer dan het landelijk gemiddelde (+7%). Naast de structurele toename van de pendel en de daling van de werkzame beroepsbevolking die in de eigen regio werkt, nam de inkomende pendel meer toe (+6.300) dan de uitgaande pendel (+5.500). Samen met de relatief sterke stijging van de werkloze beroepsbevolking een teken van een relatief zwakke concurrentiepositie van de regionale beroepsbevolking.

Figuur 2.2 Overzicht arbeidsmarktontwikkelingen 1.1.2007-1.1.2010

Bron: BIR, CBS, GBA, bewerking OCD

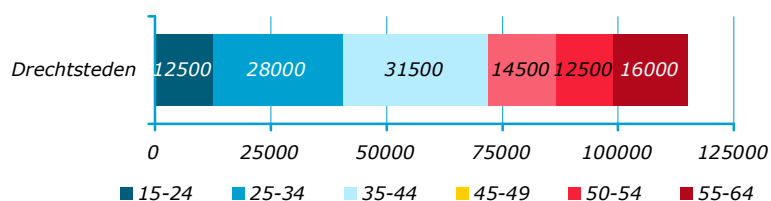
2.2 Kenmerken (werkzame) beroepsbevolking

Leeftijd

De regio kent in verhouding iets meer jongeren in de (werkzame) beroepsbevolking, maar het verschil met het landelijke gemiddelde en met andere stadsgewesten is klein. Van de werkzame beroepsbevolking zijn 16.000 personen (14%) 55-64 jaar (figuur 2.3). Dat is procentueel gezien net zo hoog als landelijk gemiddeld. Dit aandeel zal grosso modo dus ook opgaan voor de werkgelegenheid in de regio. Dat betekent dat in de komende 10 jaar vanuit bedrijven en instellingen in de regio zo'n 15.000 werkenden het arbeidsproces zullen verlaten. De groep werkende 45-54 jarigen is nog een stuk groter: 27.000 personen. Hiervan zijn er ongeveer 12.500 50-54 jaar, die dus grotendeels tussen 2020 en 2025 uit het arbeidsproces zullen treden.¹

¹ Het op handen zijnde pensioenakkoord kan dit effect uiteraard enigszins verzachten

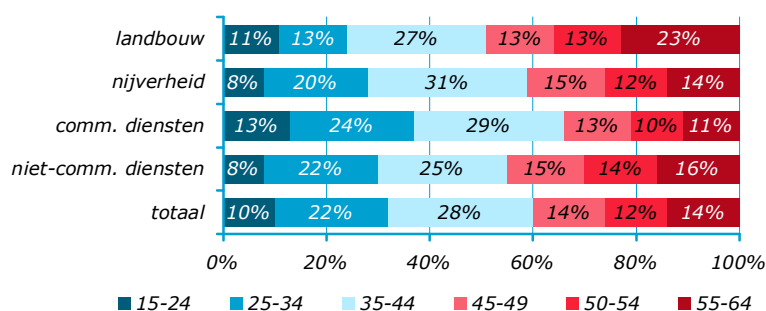
Figuur 2.3 Werkzame beroepsbevolking naar leeftijd, 2010

Bron: CBS

Het aandeel werkzame ouderen varieert per sector. Over de situatie op regioniveau ontbreken gegevens, maar landelijk zien we de hoogste aandelen ouderen in de in deze regio kleine sector landbouw en de in deze regio belangrijke sector niet-commerciële dienstverlening. In de hier bovengemiddeld vertegenwoordigde nijverheid (industrie, bouw) is dit aandeel gemiddeld, in de commerciële dienstverlening duidelijk beneden gemiddeld (figuur 2.4).

Figuur 2.4 Werkzame beroepsbevolking naar sector en leeftijd, Nederland 2010

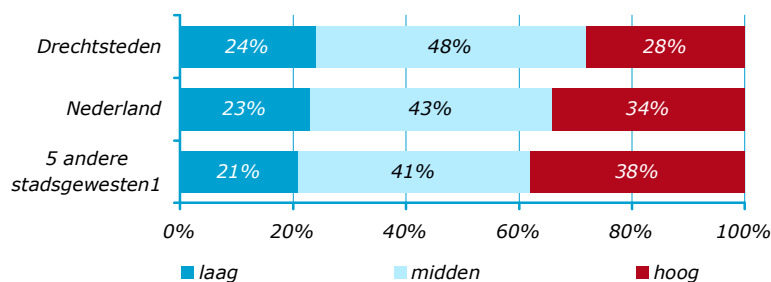

Bron: CBS

Opleidings- en beroepsniveau

De regionale (werkzame) beroepsbevolking is relatief laag opgeleid. Terwijl landelijk gemiddeld 34% van de beroepsbevolking een opleiding op hbo of universitair niveau heeft, is dat in de Drechtsteden slechts 28% (figuur 2.5). Vergeleken met een aantal stadsgewesten van steden van met Dordrecht vergelijkbare omvang en die net als Dordrecht ook geen studentenstad zijn, is dit verschil nog groter: in de vergeleken stadsgewesten is 38% van de beroepsbevolking hoog opgeleid. Dit komt overeen met bevindingen uit een recent Nicis-onderzoek dat ook steden met veel hbo-opleidingen hun studenten na het afstuderen in belangrijke mate als inwoner vasthouden.²

Figuur 2.5 Opleidingsniveau beroepsbevolking, 2010

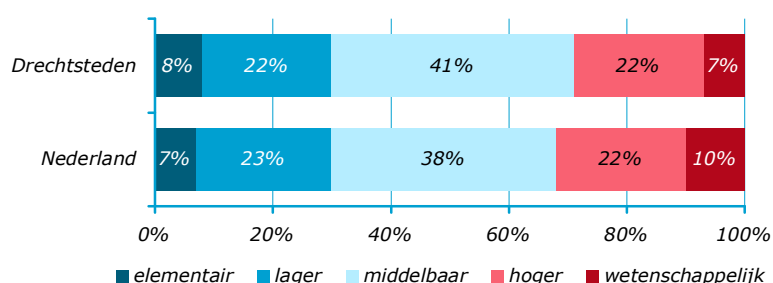
¹ Amersfoort, Arnhem, Haarlem, Breda, 's-Hertogenbosch

Bron: CBS

² Nicis Institute/RUG (2011), Brain drain of brain gain? Hoger opgeleiden in grote steden in Nederland, Den Haag/Groningen

Ook als we kijken naar het beroepsniveau zien we dit beeld terug: de werkzame beroepsbevolking van de Drechtsteden bestaat meer dan gemiddeld uit personen met een middelbaar beroep en minder dan gemiddeld uit personen met een wetenschappelijk beroep (figuur 2.6). Van hoger opgeleiden weten we ook dat hun woon-werkafstand gemiddeld groter is dan van middelbaar en lager opgeleiden. Landelijk heeft van de werkzame hoger opgeleiden 40% een woon-werkafstand van 18 kilometer of meer, van de middelbaar en lager opgeleiden samen is dat maar 25%.³ Mede gelet op de regionale sectorstructuur (minder dan gemiddeld zakelijke diensten en overheid) is het daarom aannemelijk dat de uitgaande pendel naar buiten de regio meer dan de inkomende pendel uit hoger opgeleiden bestaat. Met andere woorden: de regionale werkgelegenheid bestaat hoogstwaarschijnlijk nog wat meer dan de regionale (werkzame) beroepsbevolking uit middelbaar en lager opgeleiden. Dit neemt niet weg dat bij het regionale bedrijfsleven zeker ook een aanzienlijke vraag naar hoger opgeleiden bestaat (zie hoofdstuk 4).

Figuur 2.6 Werkzame beroepsbevolking naar beroepsniveau, 2010

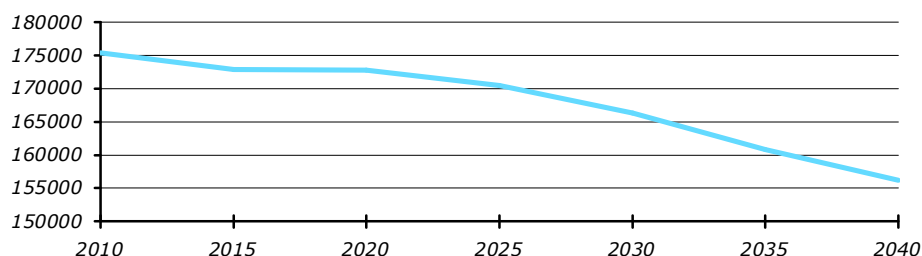
Bron: CBS

2.3 Vooruitzichten

Potentiële beroepsbevolking

De potentiële beroepsbevolking daalt (figuur 2.7). Volgens de meest recente regionale bevolkingsprognose (Pearl) is het aantal 15-64 jarigen in de Drechtsteden in 2020 bijna 2.600 (1,5%) lager dan in 2010. In 2025 is dit opgelopen tot een verschil van bijna 5.000 personen. Bovendien veroudert de potentiële beroepsbevolking tegelijkertijd, vooral tot 2020: de groep 45-64 jarigen is dan 4.700 groter dan in 2010, de groep 30-44 jarigen 5.500 kleiner en de groep 15-29 jarigen zo'n 1.800 kleiner (figuur 2.8).

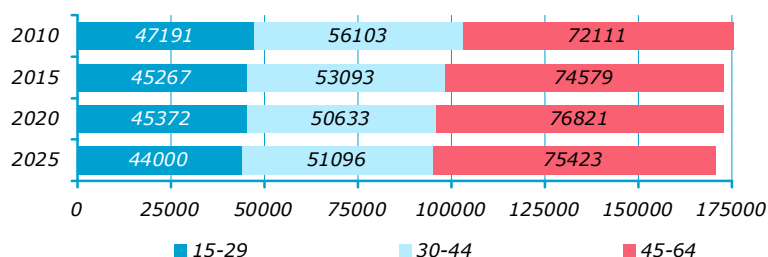
Figuur 2.7 Ontwikkeling potentiële beroepsbevolking in de Drechtsteden, 2010-2040

Bron: CBS-PBL

³ Bron: CBS

Figuur 2.8 Ontwikkeling potentiële beroepsbevolking naar leeftijd, 2010-2025

Bron: CBS-PBL

De ontwikkeling van de totale potentiële beroepsbevolking is in lijn met het landelijke beeld. Naar leeftijdsgroep zijn er echter verschillen: landelijk neemt de groep 15-29 jarigen tot 2020 nog met 4% toe, daalt het aantal 30-44 jarigen harder en stijgt het aantal 45-64 jarigen minder hard. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de toe-/afname per leeftijdsgroep. Vooral tussen 2010 en 2015 en tussen 2020 en 2025 daalt de potentiële beroepsbevolking hard. Tussen 2020 en 2025 gaat de ontgroening van de potentiële beroepsbevolking door, maar neemt ook het aantal 45-64 jarigen af.

Tabel 2.1 Ontwikkeling potentiële beroepsbevolking Drechtsteden, 2010-2025

	totaal	15-29	30-44	45-64
2010-2015	-2.400	-1.900	-3.000	2.500
2015-2020	-100	100	-2.400	2.200
totaal 2010-2020	-2.500	-1.800	-5.400	4.700
2020-2025	-2.300	-1.400	500	-1.400
totaal 2010-2025	-4.800	-3.200	-4.900	3.300

Bron: CBS-PBL

Beroepsbevolking

De meest recente verwachting van het CPB is dat de beroepsbevolking tot 2015 ondanks de daling van de potentiële beroepsbevolking gelijk zal blijven.⁴ Dit als gevolg van een verdere - geringe - toename van de arbeidsparticipatie van vrouwen. Gelet op de afwijkende leeftijdsontwikkeling in de regio verwachten wij voor de Drechtsteden tot 2015 nog een bescheiden groei van 1%. Na 2015 zal naar verwachting nog nauwelijks sprake zijn van groei van de participatie: de groei van de participatie van vrouwen heeft langzaam maar zeker zijn grens bereikt en de groei die zich nog voordoet wordt gecompenseerd doordat de participatie van de groeiende groep ouderen nu eenmaal lager is dan die van de afnemende middengroep.⁵ Al met al verwachten we tussen 2015 en 2020 een lichte daling van de beroepsbevolking (-500 personen) en tussen 2020 en 2025 een verdere daling met 1.500 personen (tabel 2.2). Dan overtreft het demografisch effect (daling van de potentiële beroepsbevolking) inmiddels ruim het participatie-effect. Hierin zijn nog niet de effecten van het eventueel langer doorwerken na de 65 jaar verdisconteerd.

Tabel 2.2 Ontwikkeling beroepsbevolking Drechtsteden, 2010-2025

	beroepsbevolking 15-64 jaar	toe-/afname t.o.v. 2010
2010	121.000	
2015	122.000	+ 1.000
2020	121.500	+500
2025	120.000	- 1.000

Bron: OCD op basis CBP en CBS

⁴ CPB (2010), Actualisering Economische Verkenning 2011-2015, Den Haag

⁵ Zie ook EIM (2010), Arbeidsmarkt van Midden-Nederland, Zoetermeer

Leeftijdsgroep 15-24

De ontwikkeling in de leeftijdsgroep 15-24 jaar is (mede) bepalend voor het aantal nieuwe instromers op de arbeidsmarkt van jongeren met een opleiding op middelbaar en hoger niveau. In de komende vijf jaar zien we in de Drechtsteden al een daling van 2% in de omvang van deze groep, oplopend tot 5,5% in 2025. In 2020 is deze groep daarmee bijna 800 kleiner dan nu, in 2025 1.700 kleiner (tabel 2.3).

Tabel 2.3 geeft ook de verwachte ontwikkeling in de leeftijdsgroepen 16-22 (de leeftijdsklasse van de meeste mbo studenten) en 18-24 (de leeftijdsklasse van de meeste hbo/wo studenten). De laatste groep neemt in omvang vooral af tot 2020, de eerste tussen 2020 en 2025. Het aantal inwoners van 16-22 jaar is in 2025 volgens de huidige verwachtingen 1.300 (6%) kleiner dan in 2010, het aantal inwoners 18-24 jaar 800 (4%) kleiner.

Tabel 2.3 Ontwikkeling leeftijdsgroep 15-24 jaar, Drechtsteden, 2010-2025

	<i>bevolking 15-24 jaar</i>	<i>bevolking 16-22 jaar</i>	<i>bevolking 18-24 jaar</i>
2010	30.900	21.900	21.000
2015	30.300	21.400	20.800
2020	30.100	21.400	20.300
2025	29.200	20.600	20.200
<i>toe-/afname t.o.v. 2010</i>			
2015	-600	-500	-200
2020	-800	-500	-700
2025	-1.700	-1.300	-800

Bron: CBS/PBL-Pearlprognose, bewerking OCD

3. Huidige situatie op de arbeidsmarkt

Hoe groot is het onbenutte arbeidsaanbod in deze regio en hoe verhoudt zich dat tot de landelijke gemiddelden? Hoe heeft zich dit in het eerste halfjaar van 2011 ontwikkeld? En hoeveel vacatures zijn er op welke opleidingsniveaus en in welke beroepsgroepen? Dit hoofdstuk geeft de antwoorden.

3.1 Onbenut aanbod

Niet-werkende werkzoekenden

Per eind juni 2011 staan in de Drechtsteden bijna 5.300 personen als niet-werkende werkzoekende bij het UWV-WERKbedrijf ingeschreven (tabel 3.1). Dat is 3,0% van de bevolking 15-64 jaar. Landelijk is dat 4,1%. Het Nww-bestand in de regio kenmerkt zich door relatief iets meer jongeren, een naar verhouding laag opleidingsniveau en relatief veel kortdurende inschrijving (< 3 maanden). De daling in het eerste halfjaar van 2011 (-9,4%) is groter dan landelijk gemiddeld (-7,4%).

Tabel 3.1 Nww, Drechtsteden versus landelijk, ultimo juni 2011

	Drechtsteden absoluut	Drechtsteden %	Nederland
<i>totaal</i>	5.280		453.993
% bevolking 15-64		3,0%	4,1%
<i>kenmerken</i>			
. 15-27 jaar	585	11,1%	10,6%
. laag opgeleid	2.626	59,7%	47,1%
. < 3 maanden	1.276	24,2%	16,4%
<i>ontw t.o.v. ultimo december 2010</i>			
. totaal	-546	-9,4%	-7,4%
. 15-27 jaar	-268	-31,5%	-12,3%

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking OCD

WW, Wwb/WIJ en arbeidsongeschiktheid

Tabel 3.2 geeft een overzicht van het aantal niet-actieven met een uitkering. In totaal waren dat er in de Drechtsteden per 1.1.2011 20.000, 11,5% van de potentiële beroepsbevolking (de bevolking 15-64 jr). In verhouding tot landelijk gemiddeld kent de regio Drechtsteden minder inwoners in de WW, minder arbeidsongeschikten en iets meer inwoners in de Wwb/WIJ. Het aandeel jongeren in de Wwb/WIJ is boven gemiddeld. In het eerste halfjaar van 2011 heeft de Wwb/WIJ en vooral die onder jongeren zich gunstiger ontwikkeld dan landelijk gemiddeld. Het aantal WW-uitkeringen aan regiobewoners daalde iets minder dan landelijk gemiddeld.

Tabel 3.2 WW, Wwb/WIJ en AO, Drechtsteden en landelijk, ultimo 1.1.2011 en ontwikkeling 1^e halfjaar 2011

	totaal		< 27 jaar	
	Drechtsteden	Nederland	Drechtsteden	Nederland
<i>WW per 1.1.2011</i>	3.600	272.300	256	.
% bevolking 15-64/15-26	2,1%	2,4%	0,8%	.
<i>ontwikkeling 1^e halfjaar 2011</i>	-5,1%	-6,0%	-9,8%	.
<i>Wwb/WIJ per 1.1.2011</i>	5.209	306.980	672	34.710
% bevolking 15-64/15-26	3,0	2,8	1,8%	1,4%
<i>ontwikkeling 1^e halfjaar 2011</i>	-0,7%	+3,8%	-8,0%	+7,8%
<i>AO totaal per 1.1.2011</i>	11.332	811.230	.	.
% bevolking 15-64/15-26	6,5%	7,3%	.	.
<i>waarvan Wajong</i>	2.776	204.230	.	.
% bevolking 15-64/15-26	1,6%	1,8%	.	.
<i>totaal niet actief en uitkering per 1.1.2011</i>	20.141	1.390.510	.	.
% bevolking 15-64/15-26	11,5%	12,5%	.	.

. geen gegevens

Bron: UWV, SDD, CBS, bewerking OCD

In relatie tot het arbeidsmarktbeleid is niet alleen de saldo ontwikkeling van het volume van belang, maar vooral ook de (ontwikkeling van de) instroom van jongeren in de Wwb/WIJ en de Wajong.

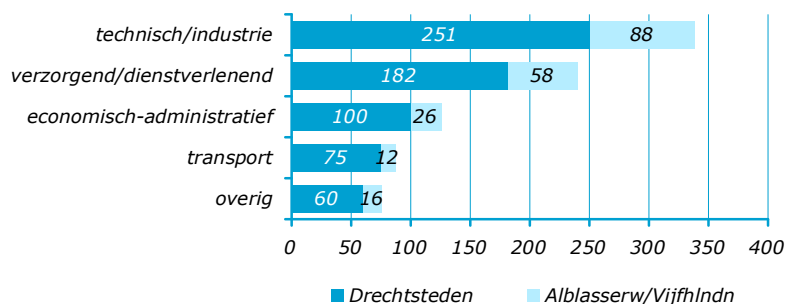
- Wwb/WIJ: in 2010 stroomden per maand gemiddeld 69 jongeren <27 jaar in. In de 1^e helft van 2011 waren dat er eveneens 69 gemiddeld per maand.
- Wajong: over de instroom in de Wajong worden op regionaal niveau alleen jaarcijfers gepubliceerd. In 2010 bedroeg de nieuwe instroom in de Wajong in de Drechtsteden in totaal 252.

3.2 Vacatures

Openstaande vacatures UWV WERKbedrijf

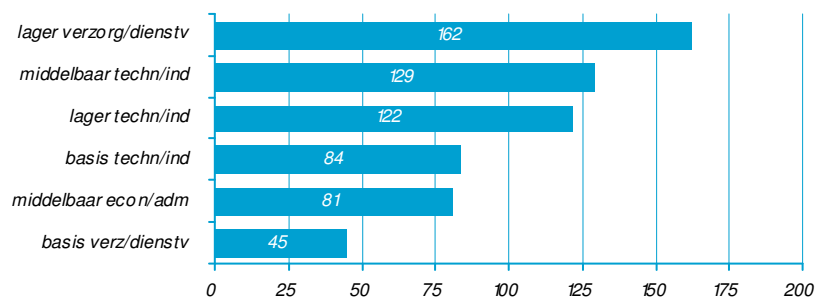
Per eind april 2011 staan er bij UWV WERKbedrijf voor de arbeidsmarktregio Drechtsteden⁶ de meeste vacatures open in technisch-industriële beroepen, vooral op middelbaar, maar ook op lager en basisniveau. Daarnaast zijn er ook veel openstaande vacatures in de lagere verzorgende beroepen (figuren 3.1 en 3.2).

Figuur 3.1 Totaal openstaande vacatures tot en met middelbaar niveau, april 2011, arbeidsmarktregio Drechtsteden¹

¹ Werkpleinen Dordrecht en Gorkum; Bron: UWV WERKbedrijf

Figuur 3.2 Beroepen met meer dan 40 openstaande vacatures, april 2011, arbeidsmarktregio Drechtsteden¹

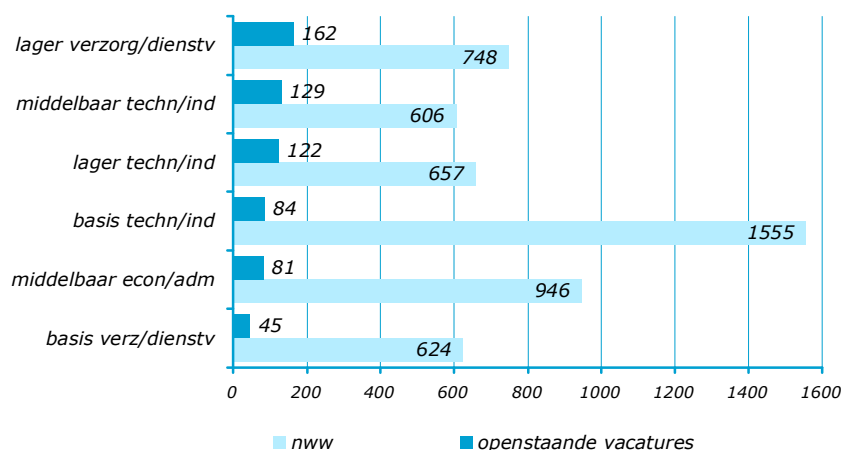

¹ Werkpleinen Dordrecht en Gorkum; Bron: UWV WERKbedrijf

Tegenover 84 openstaande vacatures in technisch-industriële beroepen op basisniveau staan 1.555 ingeschreven niet-werkende werkzoekenden, een factor van ruim 18 (figuur 3.3). Bij de lagere (5,4) en middelbare technisch-industriële beroepen (4,7) is deze factor een stuk lager, evenals bij de lagere verzorgende beroepen (4,6). In die beroepsgroepen is dus sprake van een veel minder ruime arbeidsmarkt, met mogelijk ook diverse moeilijk vervulbare vacatures. In de overige twee beroepsgroepen met meer dan 40 openstaande vacatures ligt die verhouding boven de 10.

⁶ De meeste informatie over vacatures wordt gepubliceerd op het niveau van de UWV WERKbedrijf-arbeidsmarktregio Drechtsteden: Drechtsteden (Werkplein Dordrecht)+ Alblasterwaard/Vijfheerenlanden (Werkplein Gorkum)

Figuur 3.3 Beroepen met meer dan 40 openstaande vacatures versus Nww, arbeidsmarktregio Drechtsteden¹

¹ Werkpleinen Dordrecht en Gorkum; Bron: UWV WERKbedrijf

Meest gevraagde beroepen en huidige tekortberoepen tot en met mbo-niveau

Tabel 3.3 De 25 meest gevraagde beroepen¹, arbeidsmarktregio Drechtsteden, april 2011

beroep	openstaande vacatures
<i>hulpkrachten horeca en verzorging</i>	154
productiemedewerkers	84
<i>bouwwerkers</i>	63
<i>commercieel employés</i>	53
<i>interieurverzorgers</i>	45
monteurs	44
<i>laders en lossers</i>	38
<i>politieagenten, onderofficieren, beveiligingsemployés</i>	36
<i>aannemers en installateurs</i>	33
<i>verzorgend personeel</i>	30
<i>chauffeurs</i>	29
bankwerkers en lassers	24
<i>schippers en conducteurs</i>	20
elektromonteurs	18
<i>weg- en waterbouwkundige arbeiders</i>	15
productieplanners	11
<i>aspirant politieagenten, onderofficieren, beveiligingsemployés</i>	11
technisch-commercieel employés	10
<i>organisatie-adviseurs</i>	10
<i>kantoorhulpen, inpakkers, colporteurs</i>	10
<i>congiërges</i>	9
assembleurs	9
mechanische operators	9
metaalarbeiders	8
<i>verkopers</i>	8
techniek	217
<i>zorg/dienstverlening</i>	184
<i>bouw</i>	111
<i>logistiek</i>	87
<i>overig</i>	182
totaal	781

¹ samen 89% van alle bij UWV-WERKbedrijf openstaande vacatures techniekberoepen **vet**
Bron: UWV WERKbedrijf

Tabel 3.3 geeft een overzicht van de meest gevraagde beroepen op basis van de bij het UWV WERKbedrijf openstaande vacatures. Het gaat daarbij voornamelijk om vacatures tot en met mbo niveau. UWV-WERKbedrijf typeert de arbeidsmarkt in de totale arbeidsmarktregio Drechtsteden tot en met mbo niveau per ultimo 2010 net als landelijk als ruim.⁷ Dat betekent een verhouding van 250 tot 400 Nww-ers per 100 openstaande vacatures. Niettemin zijn er ook tekortberoepen (tabel 3.4).

Tabel 3.4 Huidige tekortberoepen¹ tot en met Mbo-niveau, UWV-WERKbedrijf, april 2011

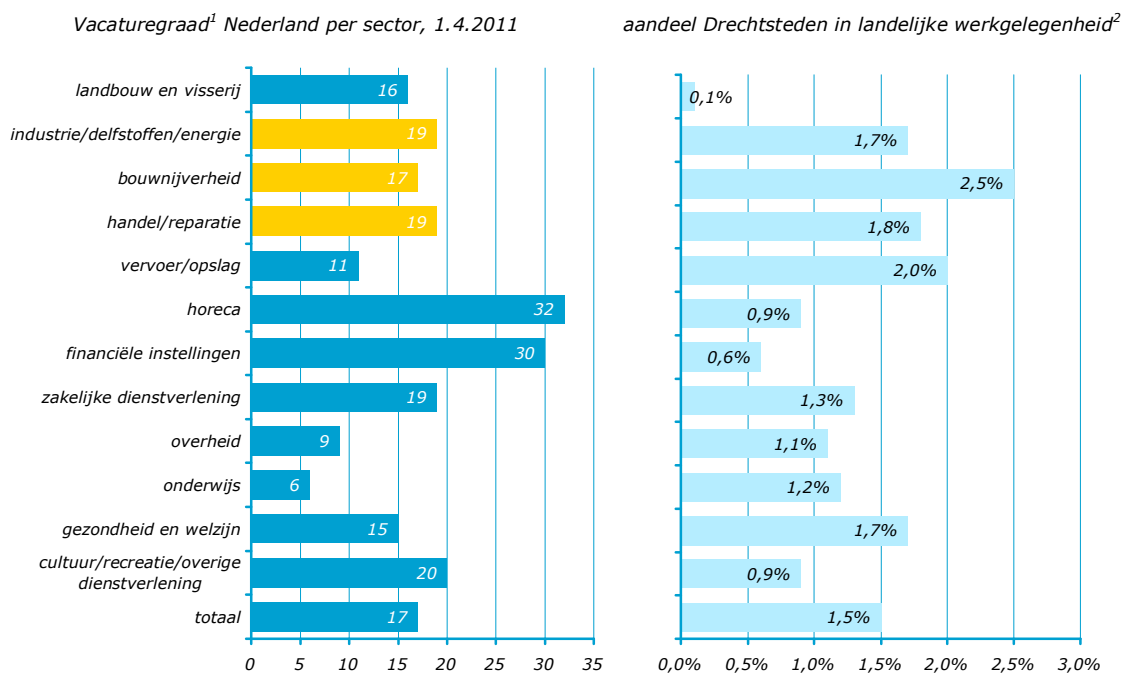
Arbeidsmarktregio Drechtsteden	Werkplein Dordrecht
bouwwerkers	bouwwerkers
brandweerlieden	brandweerlieden
elektromonteurs	elektromonteurs
hulpkrachten horeca en verzorging	hulpkrachten horeca en verzorging
laders en lossers	laders en lossers
monteurs	monteurs
politieagenten, onderofficieren, beveiligingsemployés	politieagenten, onderofficieren, beveiligingsemployés
schippers en conducteurs	schippers en conducteurs
weg- en waterbouwkundige arbeiders	weg- en waterbouwkundige arbeiders
	commercieel employés
	productieplanners

¹ gebaseerd op verhouding openstaande vacatures en nww < 6 mnd
Bron: UWV WERKbedrijf

Landelijk beeld huidige vacatures

Het aantal vacatures neemt weer toe. De vacaturegraad, het aantal openstaande vacatures per 1.000 banen, is gegroeid van 15 eind 1e kwartaal 2010 naar 17 eind 1^e kwartaal 2011. Landelijk zien we onder andere relatief veel openstaande vacatures in de in deze regio sterke sectoren industrie en handel/reparatie.

Figuur 3.4 Vacaturegraad Nederland per sector, 1^e kwartaal 2011 en aandeel Drechtsteden in landelijke werkgelegenheid 2010

¹ Openstaande vacatures per 1.000 banen, bron: CBS

² per 1.1.2010, bron: BIR-OCD

⁷ UWV-WERKbedrijf (2011), Monitor Kans op Werk – 4^e kwartaal 2010

De regio Drechtsteden herbergt 1,5% van de totale landelijke werkgelegenheid. Vooral bouw, maar ook industrie, handel en transport zijn oververtegenwoordigd. Dat zou dus kunnen betekenen dat zich in de regio Drechtsteden verhoudingsgewijs veel vacatures voordoen.

Moeilijk vervulbare vacatures

Het onderzoek 'Vacatures in Nederland 2010' geeft aanvullende informatie over openstaande en vervulde vacatures. Uit dit onderzoek kan worden afgeleid dat aantal en aandeel moeilijk vervulbare vacatures weliswaar zijn afgenomen, maar dat dit aandeel voor met name technisch- en bouw personeel met ongeveer een derde nog altijd aanzienlijk is. Verder is het aandeel moeilijk vervulbare vacatures voor productiepersoneel – ondanks een forse daling van het totaal aantal vervulde vacatures – toegenomen. De industrie is wat betreft aandeel moeilijk vervulbare vacatures al jarenlang koploper. In 2010 was hier nog steeds 28% van de vacatures moeilijk vervulbaar. De regio Drechtsteden/Alblasserwaard-Vijfheerenlanden had in 2010 3% van alle vervulde vacatures. In de zeer moeilijk vervulbare vacatures was het aandeel 6%, in de moeilijk vervulbare vacatures 4%. Het totale werkgelegenheidsaandeel is 2,2%.

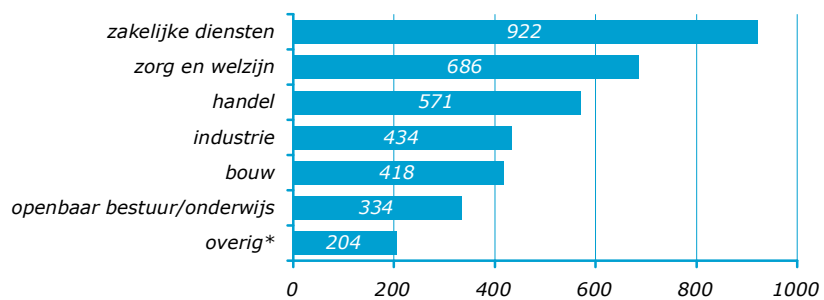
UWV WERKbedrijf (2010), Vacatures in Nederland 2010

Vacatures op niveau hbo en hoger

Bij UWV WERKbedrijf worden voornamelijk vacatures aangemeld tot en met mbo-niveau. Vacatures op hoger niveau worden meestal via andere wervingskanalen bekend gemaakt en ingevuld. Steeds meer wordt daarvoor (ook) gebruik gemaakt van internet. Een analyse van 'Vacaturemeter/Jobfeed' door UWV WERKbedrijf geeft aan dat van 10.000 internetvacatures in de regio Drechtsteden/Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in de periode april 2010-april 2011 er 4.000 (40%) vacatures in de hogere en wetenschappelijke beroepen waren. Figuur 3.5 geeft aan in welke sectoren van de regionale economie deze vacatures met name ontstonden. We zien vooral veel internetvacatures op hoger niveau in de zakelijke diensten, zorg en welzijn, handel, bouw en industrie. Hoog in de top-30 staan de 'informatie- en systeemanalisten' en de 'overige hogere technische beroepen'.

Bij dit alles zij opgemerkt dat een aantal sectoren (onderwijs, zorg en welzijn) nog relatief veel op advertenties in kranten als wervingskanaal zijn georiënteerd. Een totaalbeeld van de vacaturemarkt is vrijwel onmogelijk. Het belangrijkste inzicht van de hier gepresenteerde informatie is dat er ook in deze regio in alle sectoren van de economie vraag is naar hoger opgeleiden. Voor de industrie wordt dit bijvoorbeeld ook duidelijk uit de vacatures die op drechtstedenmaritiem.nl staan; 66 van de in totaal 91 vacatures zijn op minimaal hbo niveau.

Figuur 3.5 Aantal internetvacatures in hogere en wetenschappelijke beroepen april 2010-april 2011, arbeidsmarktregio Drechtsteden/Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Bron: UWV WERKbedrijf

4. Toekomstige vraag op de arbeidsmarkt

Wat is de verwachting van de groei van de werkgelegenheid? En hoeveel baanopeningen kunnen we de komende jaren verwachten? In dit hoofdstuk beschouwen we een aantal prognoses van de vraag op de arbeidsmarkt.

In 4.1 geven we eerst informatie over de meest recente prognoses van het CPB voor de landelijke en van het UWV WERKbedrijf van de regionale ontwikkeling van de werkgelegenheid. Ongeacht de groeivoet van de werkgelegenheid zullen er de komende jaren sowieso veel baanopeningen komen als gevolg van de grote vervangingsvraag in verband met uittreding van ouderen uit het arbeidsproces. In 4.2 vertalen we bestaande prognoses van het toekomstig aantal baanopeningen naar de regio Drechtsteden.

4.1 Werkgelegenheidsontwikkeling

Landelijke werkgelegenheidsontwikkeling 2010-2016

Het Centraal Planbureau raamt in zijn meest recente middellange termijnraming voor de periode 2011-2015 een jaarlijkse gemiddelde daling van de werkgelegenheid in arbeidsjaren in de marktsector met -0,5%.⁸ Omdat de deeltijdfactor nog licht blijft groeien en als gevolg van blijvende groei in de zorgsector komt de daling van het totaal aantal werkzame personen in deze raming uit op jaarlijks -0,25%. UWV WERKbedrijf voorziet mede op basis van deze CPB raming een groei van het aantal banen met 0,9% in 2011 en 2012 en met gemiddeld jaarlijks 0,5% in de periode 2013-2016. In 2010 daalt het aantal banen met -0,5%.

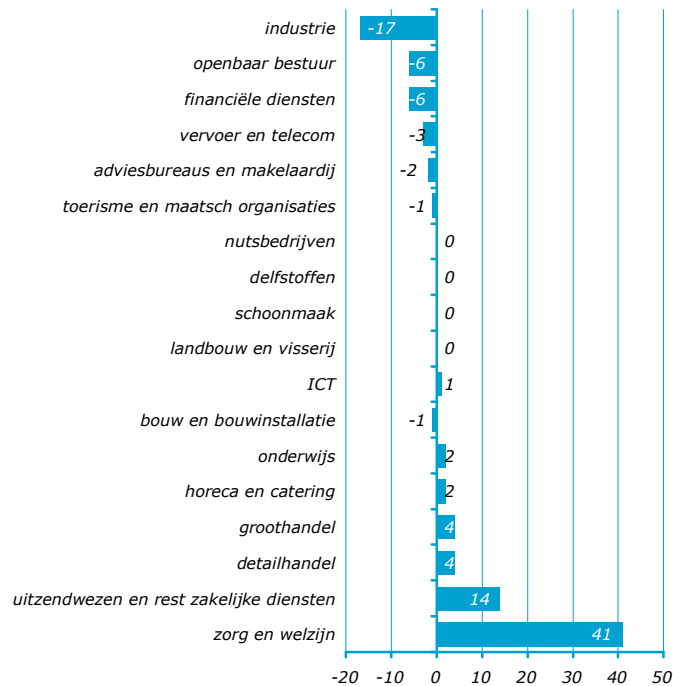
Uiteindelijk komt de groei van het aantal banen hiermee in de periode 2010-2016 uit op gemiddeld 32.000 per jaar, verdeeld naar sector zoals weergegeven in figuur 4.1. De twee uitersten zijn de industrie met een krimp van 17.000 banen per jaar en de zorg met een jaarlijkse groei van 41.000 banen. Naast de sector zorg en welzijn groeit ook de zakelijke dienstverlening (inclusief uitzendwezen) naar verwachting substantieel.

De werkgelegenheidsontwikkeling vertaalt zich naar banenontwikkeling per beroepsgroep en opleidingsniveau. Het UWV geeft hiervan een prognose voor 2011 en 2012.⁹ In het verlengde van de groei in de sector zorg en welzijn neemt vooral het aantal banen in de hogere en middelbare verzorgende en heelkundige beroepen toe. Voor de productie en onderhoudberoepen voorziet het UWV nog wel een lichte stijging voor hoger en - in mindere mate - lager opgeleiden, maar een lichte daling voor middelbaar opgeleiden. Voor de goede orde: het gaat hierbij dus om uitbreidingsvraag.

⁸ CPB (2010), Actualisatie Economische Verkenning 2011-2015 (Verwerking regeerakkoord), Den Haag

⁹ UWV WERKbedrijf (2011), Arbeidsmarktprognose 2011-2012. Met een doorkijk naar 2016, Amsterdam

Figuur 4.1 Prognose landelijke banenontwikkeling naar sector, absolute groei 2010-2016, (x 1.000)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking OCD

Regionale werkgelegenheidsontwikkeling 2010-2016

UWV WERKbedrijf voorziet voor de arbeidsmarktregio Drechtsteden op de korte en middellange termijn een minder dan gemiddelde ontwikkeling van de werkgelegenheid.¹⁰ Dit voornamelijk als gevolg van de ongunstige regionale sectorstructuur: relatief veel werkgelegenheid in krimpende en relatief weinig in groeiende sectoren. Daarnaast wordt op sectorniveau een wat minder gunstige ontwikkeling voorzien in de zakelijke diensten. Tabel 4.1 vat dit beeld samen. De raming van UWV WERKbedrijf impliceert voor de hele regio een krimp met 1.600 arbeidsplaatsen in 2010 en een toename met in totaal 1.800 arbeidsplaatsen in 2011-2012. Voor de jaren 2013-2016 komt de prognose uit op een jaarlijkse groei met 450 arbeidsplaatsen. Industrie en bouw leveren in 2011-2012 naar verwachting nog banen in. De collectieve sector en daarbinnen met name de zorg groeit.

Deze vooruitzichten voor de hele regio Drechtsteden/ Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zullen grosso modo ook voor alleen de Drechtsteden gelden. Vertaling op basis van sectorale aandelen levert voor de Drechtsteden een verwachte krimp met 1.100 arbeidsplaatsen in 2010, een groei met 700 jaarlijks in 2011-2012 en een groei met 350 per jaar in de periode 2013-2016. In 2011-2012 zien we gemiddeld per jaar een krimp met tegen de 200 banen in de industrie en zo'n 100 in de bouw. De sector zorg en welzijn groeit dan naar schatting met circa 600 banen per jaar.

Voor 2013-2016 geeft de prognose voor de regio's geen inzicht in de verwachte ontwikkelingen op sectorniveau. Gelet op de landelijke prognose op sectorniveau zal er van uitbreidingsvraag in industrie en bouw ook hier in de regio naar verwachting niet of nauwelijks sprake zijn. De sector zorg en welzijn blijft naar verwachting met ruwweg dezelfde aantallen per jaar groeien.

¹⁰ UWV WERKbedrijf (2011), op cit

Tabel 4.1 Prognose baanontwikkeling Drechtsteden/Alblasserwaard-Vijfheerenlanden versus landelijk, 2010-2016, gemiddelden per jaar

	Nederland %	Drst/Al'w-Vijfh %	Drst/Al'w-Vijfh absoluut	Drechtsteden absoluut
2010	-0,5	-1,1	-1.600	-1.100
2011-2012	+0,9	+0,6	+900	+700
2013-2016	+0,5	+0,3	+450	+350
2011-2012 naar sector				
landbouw	+0,5	+0,4	0	0
industrie	-1,4	-1,4	-300	-180
bouw	-0,6	-0,7	-150	-90
distributie	+0,9	+0,9	+100	+70
consumentendiensten	+0,7	+0,7	+200	+150
zakelijke diensten	+1,7	+1,4	+350	+250
collectieve sector	+1,5	+1,6	+700	+500
waarvan zorg en welzijn	+3,6	+3,5	+850	+625

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking OCD

4.2 Baanopeningen en vacatureontwikkeling

Vooraf

Verwachtingen omtrent baanopeningen en vacatureontwikkeling in de komende jaren ontleen we aan drie bronnen. Vooraf dient te worden benadrukt dat er een belangrijk verschil bestaat tussen baanopeningen en vacatures en dat ook van het aantal baanopeningen verschillende definities in omloop zijn. Zie het kader. Verder dient te worden benadrukt dat de hier gepresenteerde cijfers als zeer indicatief moeten worden beschouwd omdat zij zijn gebaseerd op doorvertalingen van landelijke/regionale ramingen naar de regio Drechtsteden op basis van de regionale sectorstructuur.

Baanopeningen en vacatureontwikkeling

Baanopeningen betreft de vraag naar nieuwkomers op de arbeidsmarkt, bestaande uit uitbreidingsvraag als gevolg van banengroei en vervangingsvraag als gevolg van de vrijkomende arbeidsplaatsen van werkenden die met pensioen gaan, arbeidsongeschikt raken of zich (tijdelijk) terugtrekken op de arbeidsmarkt. Indien de werkgelegenheid niet krimpt ontstaan als gevolg hiervan vacatures die moeten worden opgevuld door nieuwkomers op de arbeidsmarkt.

Het EIM (2010) houdt zich strikt aan deze definitie en presenteert daarmee de meest 'beperkte' raming van het aantal toekomstige baanopeningen. Baanmogelijkheden die zich voordoen doordat mensen van baan wisselen worden niet meegerekend. De prognose beslaat de periode 2008-2020.

Het ROA (2009) hanteert een ruimere definitie en neemt in de vervangingsvraag ook de baanmogelijkheden mee die zich voordoen als gevolg van de baanmobiliteit tussen beroepsgroepen. De prognose bestrijkt de jaren 2009-2013.

UWV WERKbedrijf (2011) kijkt naar de gehele vacaturemarkt en neemt alle baanwisselingen mee, ook die binnen beroepsgroepen. De prognoseperiode is 2010-2016.

EIM (2010), Arbeidsmarkt van Midden-Nederland, ontwikkelingen aan de vraag- en aanbodzijde tot 2020, Zoetermeer

ROA (2009), De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2014, Maastricht

UWV WERKbedrijf (2011), Arbeidsmarktprognose 2011-2012. Met een doorkijk naar 2016, Amsterdam

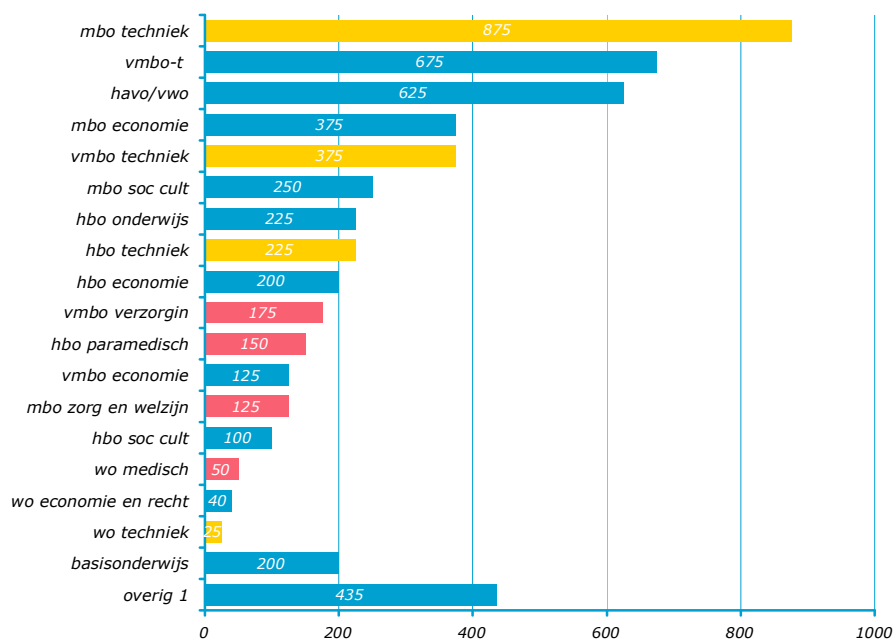
Baanopeningen 2009-2013 (ROA)

Het ROA houdt in zijn prognoses bij de vervangingsvraag rekening met de verwachte arbeidsmarktuittrekking, met de baanmobiliteit tussen beroepsgroepen en met werkgelegenheidskrimp waardoor in bepaalde sectoren in bepaalde jaren het natuurlijk verloop niet hoeft te worden vervangen.¹¹ De meest recente prognose voor 2009-2013 gaat uit van een jaarlijkse afname van de werkgelegenheid in die periode van gemiddeld 0,6% per jaar. Dat is wat pessimistischer dan de meest recente prognose van UWV WERKbedrijf (zie verderop).

Vertaling van het aantal geraamde baanopeningen voor Nederland als geheel naar de regio Drechtsteden levert een prognose op van jaarlijks gemiddeld ruim 5.000 baanopeningen over de periode 2009-2013.¹²

Gelet op het uitgangspunt van een jaarlijkse krimp van de werkgelegenheid met 0,6% kunnen we dit - binnen de door het ROA gehanteerde definitie (zie kader) - thans als een minimale schatting opvatten. Figuur 4.2 geeft de raming naar opleidingscategorie. Het aandeel vervangingsvraag in dit aantal geraamde baanopeningen is gemiddeld 95%. Alleen in een aantal medische beroepen is het aandeel vervangingsvraag kleiner dan 80%. We zien vooral een aanzienlijk jaarlijks aantal baanopeningen in mbo techniek, vmbo-t, havo/vwo, mbo economie en vmbo techniek.

Figuur 4.2 Verwachte baanopeningen Drechtsteden, 2009-2013, gemiddelden per jaar

Bron: ROA, bewerking OCD

■ : techniek
 ■ : zorg
¹ overig: vmbo, mbo, hbo en wo groen en wo letteren en cultureel

¹¹ ROA (2009), De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2014, Maastricht

¹² In deze doorvertaling hebben we rekening gehouden met het regionale aandeel per sector in de landelijke werkgelegenheid en de kenmerken van de regionale beroepsbevolking en werkgelegenheid (relatief veel lager en middelbaar opgeleiden)

Techniek en zorg

Het jaarlijks aantal baanopeningen in de techniek is aanzienlijk: in totaal 1.500 met de nadruk op mbo. In de zorg worden verhoudingsgewijs meer baanopeningen op hbo en wo niveau, maar ook op vmbo niveau verwacht. In totaal gaat het om circa 500 baanopeningen per jaar.

Tabel 4.2 Prognose aantal baanopeningen Drechtsteden, 2009-2013, techniek en zorg, gemiddelden per jaar

	techniek	zorg
<i>vmbo</i>	375	175
<i>mbo</i>	875	125
<i>hbo</i>	225	150
<i>wo</i>	25	50
totaal	1.500	500

Bron: ROA, bewerking OCD

Het ROA geeft geen nadere detaillering van het aantal baanopeningen in de brede opleidingscategorïen. Enige indicaties hierover ontleen we aan de rapportage 'De Delftse arbeidsmarkt in beeld' die deels is gebaseerd op de (systematiek in de) ROA studie.¹³ Uit deze rapportage blijkt dat landelijk binnen de opleidingscategorie mbo techniek vooral baanopeningen zijn te verwachten voor de opleidingen bouw en infra, werktuigbouw en elektrotechniek. De aantallen baanopeningen in de motorvoertuigtechniek, de installatietechniek en vooral de grafische techniek en de operationele techniek zijn naar verwachting kleiner.

Voor de zorgsector ligt er een prognose voor de Drechtsteden/Alblasserwaard-Vijfheerenlanden van Calibris.¹⁴ Tot 2014 verwacht Calibris alleen - beperkte - tekorten voor agogisch personeel in de gehandicaptenzorg. Het gaat dan met name om Medewerkers maatschappelijke Zorg (MZ) niveau 3/4 en Sociaal Pedagogische Werker (SPW) niveau 3/4.

Een doorkijk naar 2020 (EIM)

Het EIM verwacht voor de periode 2013-2020 een banengroei van gemiddeld 0,35% per jaar.¹⁵ Voor de industrie verwacht men een verdere daling van de werkgelegenheid met gemiddeld 1,1% per jaar. De werkgelegenheid in de bouw blijft na 2013 naar verwachting stabiel. Voor de sector zorg en welzijn voorziet men een groei met circa 1,5% per jaar (tabel 4.3).

Tabel 4.3 Werkgelegenheidsontwikkeling 2008-2013 en 2013-2020 naar sector, Nederland

	% toe-/afname per jaar 2008-2013	% toe-/afname per jaar 2013-2020
<i>landbouw</i>	-0,5%	-2,8%
<i>industrie</i>	-2,6%	-1,1%
<i>bouw</i>	-2,2%	0,0%
<i>distributie</i>	-1,2%	0,2%
<i>consumentendiensten</i>	-0,5%	0,1%
<i>zakelijke diensten</i>	0,3%	0,6%
<i>zorg en welzijn</i>	1,9%	1,5%
<i>collectieve sector</i>	0,6%	0,4%
totaal	-0,15%	0,35%

Bron: EIM, bewerking OCD

¹³ Bureau Louter (2010), De Delftse arbeidsmarkt in beeld, Delft

¹⁴ Calibris (2010), Arbeidsmarktinformatie sector Zorg regio Drechtsteden, Bunnik

¹⁵ EIM (2010), De arbeidsmarkt van Midden-Nederland, ontwikkelingen aan de vraag- en de aanbodzijde tot 2020, Zoetermeer

Behalve in de landbouw en de zorg is de werkgelegenheidsprognose voor 2013-2020 gunstiger dan voor 2008-2013. Voor de totale werkgelegenheid (banen) verwacht het EIM voor 2008-2013 een daling met jaarlijks gemiddeld 0,15%. Vooral industrie (-2,6%/jaar) en bouw (-2,2%/jaar) krimpen. Het aantal banen in zorg en welzijn groeit in deze periode naar verwachting van het EIM met 1,9% per jaar.

Uitbreidingsvraag

Gelet op de ontwikkeling van het aantal banen in industrie en bouw zal de uitbreidingsvraag in de technische beroepen niet alleen tussen 2008 en 2013, maar ook na 2013 per saldo betrekkelijk gering zijn. Vanwege de verwachte blijvende groei in de sector zorg en welzijn voorziet het EIM voor de (para)medische en verzorgende beroepen tussen 2008 en 2020 op alle niveaus een aanzienlijke uitbreidingsvraag. Alleen op het elementaire + lagere niveau is de uitbreidingsvraag beduidend kleiner.

Tabel 4.4 geeft een indicatie van de uitbreidingsvraag in de hele periode in absolute aantallen en als percentages van de werkgelegenheid in 2008 in de Drechtsteden. Die uitbreidingsvraag van in totaal 5.800 banen in de hele periode zal zich, met uitzondering van de (para)medische en verzorgende beroepen, voor het merendeel na 2013 manifesteren. Tot 2013 zo'n 300 per jaar, waarvan de meeste in de zorg; na 2013 zo'n 600 per jaar, meer verdeeld over de diverse beroepsgroepen. Bij dit alles is de uitbreidingsvraag groter in de hogere dan in de middelbare en lagere opleidingsniveaus.

Tabel 4.4 *Uitbreidingsvraag 2008-2020 Drechtsteden, totaal hele periode*

	<i>elementair/ lager</i>	<i>middel- baar</i>	<i>hoger</i>	<i>weten- schappelijk</i>	<i>totaal</i>	<i>% banen 2008</i>
absoluut						
<i>techn/wis/nat</i>	-600	-500	200	100	-800	-4%
<i>ec/com/adm/jur</i>	-200	600	1.100	1.000	2.500	6%
<i>agr/land</i>	-10	-10	0	0	-20	-14%
<i>(para)med/verz</i>	200	1.500	900	700	3.300	24%
<i>overig</i>	-500	0	800	500	800	3%
totaal	-1.100	1.600	3.000	2.300	5.800	6%
<i>% banen 2008</i>	-4%	4%	13%	19%	6%	

Bron: OCD op basis EIM

Vervangingsvraag

Ondanks de werkgelegenheidskrimp zal ook op de wat langere termijn ook voor de technische (inclusief wis- en natuurkundige) beroepen sprake zijn van een aanzienlijke vervangingsvraag.¹⁶ Die bedraagt in de prognose van het EIM voor de hele periode 2008-2020 21% van de totale werkgelegenheid in die beroepen in het basisjaar 2008 (tabel 4.5). Dat telt voor de Drechtsteden op tot 4.300 baanopeningen in die beroepen, waarvan het merendeel op lager en middelbaar niveau.

In de (para)medische/verzorgende beroepen voorziet het EIM naar verhouding een bescheiden vervangingsvraag, evenals in de economisch/administratieve beroepen. In absolute aantallen is die echter vanwege het grote aantal werkenden in die beroepsrichting, samen met de groep 'overig' wel het omvangrijkst.

Doorvertaling van de EIM-prognose naar de Drechtsteden komt voor de periode 2008-2020 op een totale vervangingsvraag van 17.600 baanopeningen, 17%

¹⁶ Het EIM hanteert zoals eerder aangegeven een beperkter definitie van vervangingsvraag dan het ROA en komt dan ook op lagere totalen. ROA prognosticeert voor de periode 2009-2013 een gemiddelde jaarlijkse vervangingsvraag van 3,4% van de totale werkgelegenheid in basisjaar 2008. Bij EIM is dat ruim minder dan de helft: circa 1,4%.

van de totale regionale werkgelegenheid. Zoals gezegd is de baanmobiliteit, ook die tussen beroepsgroepen, hierbij buiten beschouwing gelaten. Wel is hierin de per saldo toenemende uitstroom naar zelfstandig ondernemerschap verdisconteerd. Deze totale vervangingsvraag is qua omvang van dezelfde orde van grootte als de huidige werkzame beroepsbevolking van de regio van 55-64 jaar.

Per jaar zou het in de periode 2008-2020 dan gemiddeld om zo'n 1.500 baanopeningen gaan als gevolg van de noodzakelijke vervanging van mensen die als werknemer uit het arbeidsproces treden. Omdat zich tot 2013 naar verwachting nog in veel sectoren en beroepen werkgelegenheidskrimp voor zal doen, zal ook de vervangingsvraag tot 2013 gemiddeld lager zijn dan daarna. Zo'n 1.000 per jaar tot 2013 en zo'n 1.800 per jaar tussen 2013 en 2020 lijkt een redelijke aanname.

Tabel 4.5 Vervangingsvraag 2008-2020 Drechtsteden, totaal hele periode

	elementair/ lager	middel- baar	hogere	weten- schappelijk	totaal	% banen 2008
absoluut						
techn/wis/nat	1.600	2.100	400	200	4.300	21%
ec/com/adm/jur	1.400	2.200	1.200	500	5.300	13%
agr/land	10	20	0	0	30	24%
(para)med/verz	500	800	300	200	1.800	13%
overig	2.800	400	2.000	1.000	6.200	23%
totaal	6.300	5.500	3.900	1.900	17.600	17%
% banen 2008	22%	14%	17%	15%	17%	

Bron: OCD op basis EIM

Totaal aantal baanopeningen

Het totale aantal baanopeningen in de Drechtsteden in de periode 2008-2020 komt daarmee op 23.400, een gemiddelde van 2.000 per jaar. Tot 2013 gaat het daarbij jaarlijks naar schatting om zo'n 1.300 baanopeningen, na 2013 om jaarlijks zo'n 2.400. Afgezet tegen de werkgelegenheid in het basisjaar doet het grootste aantal baanopeningen zich voor in de (para)medische en verzorgen beroepen (37%) en in de hogere (30%) en wetenschappelijke (34%) opleidingsniveaus. In absolute zin zijn de meeste baanopeningen te verwachten in de economisch/commerciële/administratieve/juridische beroepen en in de middelbare (mbo) en hogere (hbo) opleidingsniveaus.

Tabel 4.6 Totaal aantal baanopeningen 2008-2020 Drechtsteden, totaal hele periode

	elementair/ lager	middel- baar	hogere	weten- schappelijk	totaal	% banen 2008
absoluut						
techn/wis/nat	1.000	1.600	600	300	3.500	17%
ec/com/adm/jur	1.200	2.800	2.300	1.500	7.800	19%
agr/land	0	10	0	0	10	10%
(para)med/verz	700	2.300	1.200	900	5.100	37%
overig	2.300	400	2.800	1.500	7.000	26%
totaal	5.200	7.100	6.900	4.200	23.400	23%
% banen 2008	18%	18%	30%	34%	23%	

Bron: OCD op basis EIM

Vacatures 2011-2016 (UWV WERKbedrijf)

Ondanks een tamelijk geringe uitbreidingsvraag zullen er de komende jaren vooral als gevolg van uitstroom uit de arbeidsmarkt en baanwisselingen naar verwachting nog wel in substantiële aantallen vacatures ontstaan. Op basis van de landelijke verwachtingen van UWV WERKbedrijf ramen wij dat in de periode

2011-2016 in de hele regio Drechtsteden/Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in alle sectoren samen zo'n 18 à 19.000 vacatures per jaar ontstaan. De grootste aantallen vacatures worden verwacht in de consumentendiensten, de zakelijke diensten en de collectieve sector. In de groeiende zorgsector ontstaan in de regio - uitgaande van de prognoses van UWV WERKbedrijf - jaarlijks naar schatting zo'n 2.500 vacatures. Maar ook in de krimpende sectoren industrie (1.400 gemiddeld per jaar) en bouw (2.000 gemiddeld per jaar) zullen de komende jaren naar verwachting nog een substantieel aantal vacatures ontstaan.

Voor de Drechtsteden vertaalt dit zich naar circa 12.000 vacatures per jaar, waarvan circa 5.000 in de consumentendiensten, 2.500 in de zakelijke diensten en 2.500 in de collectieve sector. In de industrie ontstaan - deze prognose volgend - in de periode 2011-2016 jaarlijks gemiddeld 850 vacatures, in de bouw 150. Binnen de collectieve sector ontstaan de meeste vacatures in de sector zorg en welzijn: 1.800 gemiddeld per jaar.

Tabel 4.7 Prognose vacature ontwikkeling Drechtsteden/Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2011-2016, gemiddelden per jaar

	Drst/Al'w-Vijfh	Drechtsteden
landbouw	100	20
industrie	1.400	850
bouw	2.000	150
distributie	700	500
consumentendiensten	7.200	4.900
zakelijke diensten	3.400	2.400
collectieve sector	3.700	2.600
waarvan zorg en welzijn	2.500	1.800
totaal	18.500	12.250

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking OCD

Upgrading werkgelegenheid

Uit diverse studies komt naar voren dat het proces van upgrading van het beroepsniveau van de werkgelegenheid ook in de toekomst gestaag blijft doorgaan. Zo raamt het EIM dat de werkgelegenheid in Nederland in 2020 voor 35% zal bestaan uit hogere en wetenschappelijke beroepen, tegen 32% in 2008. Het aandeel werkzame personen met een middelbaar beroepsniveau blijft gelijk, dat met een lager of elementair beroepsniveau daalt. Voor wat betreft de techniek voorzien bedrijven in de metalectro ook een verdere upgrading met een toenemende vraag naar personeel op mbo, hbo en wo-niveau en een afnemende vraag naar personeel op vmbo niveau. Dit gaat gepaard met een toenemend belang van gedragsmatig competenties zoals initiatief tonen en probleemoplossend vermogen.

*EIM (2010), Arbeidsmarkt van Midden-Nederland, ontwikkelingen aan de vraag- en aanbodzijde tot 2020, Zoetermeer
ROA (2010), Arbeidsmarktmonitor Metalectro, editie 2010, Maastricht*

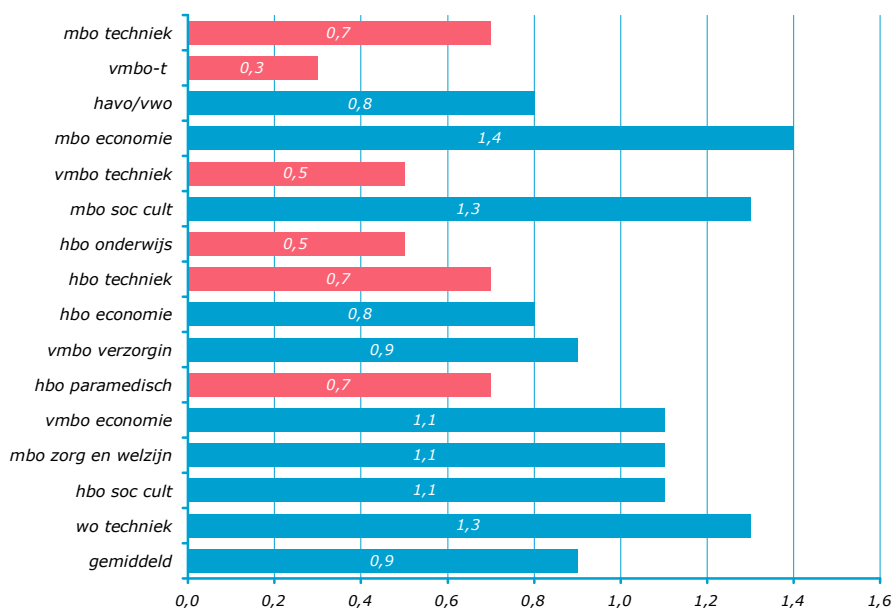
5. Toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening

In dit voorlaatste hoofdstuk gaan we na wat de voorgaande prognoses betekenen voor mogelijke toekomstig knelpunten in de personeelsvoorziening. Op welke niveaus en in welke beroepsgroepen doen zich de komende jaren naar verwachting aanbodtekorten voor? En waar worden juist overschotten verwacht? Welke mbo-opleidingen geven een goede kans op werk en welke een minder goede?

Prognoses ROA 2009-2013

Figuur 5.1 geeft de verhouding weer tussen de door het ROA geraamde arbeidsmarktinstroom en het aantal baanopeningen per opleidingscategorie op landelijk niveau. Gemiddeld bedraagt dit 0,9. Dat betekent dat er in principe ruimte is voor een daling van de werkloosheid. In de techniek is de arbeidsmarktinstroom zowel op vmbo als op mbo en hbo niveau relatief klein. Met name op mbo en hbo niveau zal dit mede vanwege de weinige geschikte werkloze werkzoekenden al gauw tot knelpunten leiden. Uit de eerder genoemde studie voor de Delftse arbeidsmarkt¹⁷ kunnen we afleiden dat binnen mbo-techniek vooral bij de opleidingen werktuigbouw en elektrotechniek tegenover het aantal baanopeningen een lage arbeidsinstroom staat. In mindere mate geldt dit ook voor bouw/infra. Bij motorvoertuigtechniek, grafische techniek, installatietechniek en operationele techniek lijkt vooralsnog geen sprake van een instroomtekort.

Figuur 5.1 Arbeidsmarktinstroom per baanopening, landelijk, 2009-2013

Bron: ROA, bewerking OCD; hoe lager, hoe groter probleem bij de vacaturevervulling

Tabel 5.1 geeft aanvullend een overzicht van het ROA van verwachte knelpunten naar beroep. Duidelijk is dat in een behoorlijk aantal technische beroepen op diverse niveaus knelpunten in de personeelsvoorziening worden verwacht.

¹⁷ Bureau Louter (2010), op cit

Tabel 5.1 Knelpunten in personeelsvoorziening tot 2014 – beroepen (landelijk)

beroepsgroep/beroep	beroepsgroep/beroep
Techniek	Economie, handel en administratie
aannemers en installateurs	juridisch en fiscaal medewerkers
architecten en bouwkundig projectleiders	sociaal-wetenschappelijk medewerkers/ onderzoekers
bankwerkers en lassers	programmeurs
bedrijfshoofden metaalbewerking	receptionisten en administratieve employés
bouwwerkers	ondersteunende administratieve hulpkrachten
elektrotechnische ontwerpers	vakkenvullers
monteurs	verkopers
natuurwetenschappers	
procesoperators	Zorg
technisch analisten	afdelingshoofden zorginstellingen
technisch-commercieel employés	apothekers
productiemedewerkers	apothekersassistenten en medisch laboranten
weg- en waterbouwkundige arbeiders	artsen
	geestelijke verzorgers
Transport	laboranten
administratieve transportemployés	laboratorium assistenten
chauffeurs	medisch analisten
laders en lossers	medisch secretaresses
productieplanners	therapeuten en verpleegkundigen verplegenden en doktersassistenten
Ambachten en horeca	verzorgend personeel
bakkers en slaggers	ziekenverzorgenden
bedrijfshoofden horeca	
café en snackbarhouders	
grafisch ontwerpers	
hulpkrachten horeca en verzorging	
schoen- en kleermakers	

Bron: ROA (2010), info via UWV-WERKbedrijf

Kans op werk voor gediplomeerde mbo-ers die nu een opleiding starten

Vanuit het perspectief van de - toekomstige - werknemer betekenen knelpunten in de personeelsvoorziening een grote kans op werk. De website Kansopwerk.nl van het Colo toont de kans op werk voor mbo-geplumeerden op de arbeidsmarkt. Cijfers worden periodiek gepubliceerd in de Trendwatch Arbeidsmarkt. De regio Zuidwest wijkt weinig af van het landelijk beeld.

Voor gediplomeerden die in 2011 met een mbo-opleiding techniek beginnen voorziet het Colo vooral voor niveau 3 en 4 ruim voldoende tot goede arbeidsmarktperspectieven (tabel 5.2).

Tabel 5.2 Kans op werk mbo gediplomeerden techniek die in 2011 de opleiding starten

niveau 1 en 2	niveau 3 en 4
goed	goed
bouw en infra	voedingsindustrie
ruim voldoende	bouw en infra
gezondheidstechniek	ruim voldoende
installatietechniek	installatietechniek
voldoende	elektrotechniek
elektrotechniek	metaaltechniek
metaaltechniek	procestechniek
creatieve en ambachtelijke techniek	carrosserie
carrosserie	voldoende
procestechniek	creatieve en ambachtelijke techniek
matig/gering	matig/gering
geen	geen

Bron: Colo, Trendwatch Arbeidsmarkt april 2011

Ruim voldoende tot goede perspectieven ziet het Colo op niveau 1 en 2 verder voor de opleidingen detailhandel en groothandel, plantenteelt, schoonmaak, horeca, facilitaire dienstverlening en verssectoren detail-, groot- handel en industrie. Voor de opleidingen voor zorg en welzijn op niveau 1 en 2 is de kans op werk matig tot voldoende. Opleidingen met de meeste deelnemers niveau 1 en 2 met een geringe kans op werk zijn kappers en ICT.

In tegenstelling tot niveau 1 en 2 is het arbeidsmarktperspectief van zorg op niveau 3 en 4 goed. Ruim voldoende tot goede kansen op werk zijn er op niveau 3 en 4 naast de in tabel 5.2 genoemde technische beroepen verder ook voor commercieel, plantenteelt, schoonmaak, horeca en facilitaire dienstverlening. Geringe tot matige kansen op werk zijn er voor starters aan de opleidingen kapper, schoonheidsspecialist, voetverzorging en mobiliteit.

Doorkijk naar 2020

Het EIM¹⁸ verwacht tot 2020 voor wat betreft de technische beroepen vooral knelpunten in de personeelsvoorziening op hbo-niveau. Op mbo niveau worden tekorten op niveau 4 'overschaduwd' door overschotten op vooral niveau 2. De grootste knelpunten binnen de technische beroepen verwacht men voor:

- laboratoriumassistenten
- laboranten
- bouwvakkers
- aannemers
- installateurs
- bankwerkers en
- lassers.

Verder voorziet het EIM vooral knelpunten in de (para)medische/verzorgende beroepen vanaf middelbaar niveau en in de overige beroepen vanaf hoger niveau (tabel 5.3). Voor de (para)medische/verzorgende beroepen gaat het daarbij om verpleegkundigen, dokters-, tandarts- en apothekersassistenten, therapeuten, medisch analisten en afdelingshoofden zorginstellingen. Zoals eerder aangegeven verwacht Calibris op de middellange termijn (tot 2014) op middelbaar niveau vooral tekorten voor agogisch personeel in de gehandicaptenzorg (MZ 3/4, SPW 3/4).

Voor de overige beroepen gaat het bij de voorziene tekorten vooral om leraren basisonderwijs, leraren natuur & techniek en economie & maatschappij, en chauffeurs wegtransport.

Aanbodoverschotten ontstaan volgens EIM vooral bij de lagere en middelbare beroepsgroepen, met name in de economische en administratieve beroepen.

Tabel 5.3 Indicatie aanbodoverschotten en -tekorten, totaal hele periode

	elementair/ lager	middel- baar	hoger	weten- schappelijk
techn/wis/nat	0	+	-	0
ec/com/adm/jur	+	+	+	+
agr/land	0	0	0	0
(para)med/verz	+	-	-	-
overig	+	+	-	-

+ = aanbodoverschot, 0 = evenwicht, - = aanbodtekort

Bron: EIM

¹⁸ EIM (2010), op cit

6 Onderwijsdeelname en gediplomeerde schoolverlaters

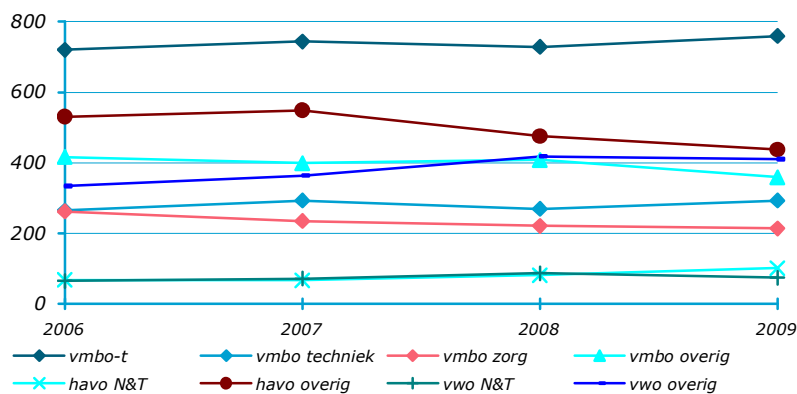
In dit laatste hoofdstuk beschouwen we de ontwikkelingen in onderwijsdeelname en gediplomeerde schoolverlaters. Hoe staat het met die ontwikkeling in de afgelopen jaren en welke trends zijn hierin te ontdekken?

6.1 Recente trends geslaagden en leerlingenaantallen

Voortgezet onderwijs

Het totaal aantal geslaagden in het voortgezet onderwijs schommelt de laatste jaren zo rond de 2.650 à 2.700. Vmbo en havo nemen licht af, vwo neemt licht toe. Het aantal geslaagden vmbo techniek ligt de laatste jaren vrij constant tussen de 250 en 300 per jaar. Havo N&T iets stijgend als gevolg van combinatieprofiel met N&G. VWO N&T stabiel. Beide hebben wel een klein aandeel op totaal havo respectievelijk totaal vwo. Vmbo verzorging zit in een dalende lijn, evenals vmbo economie. Vmbo-t neemt - vooral verhoudingsgewijs binnen vmbo - licht toe.

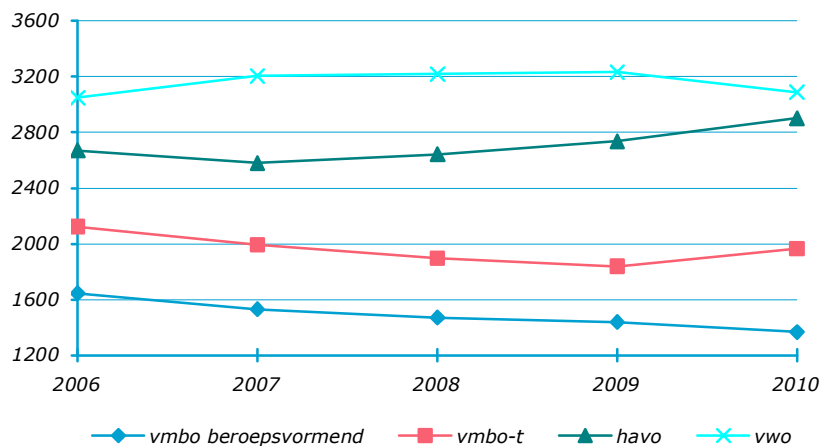
Figuur 6.1 Geslaagden VO naar domein, Drechtsteden, 2006-2009

Bron: DUO-CFI

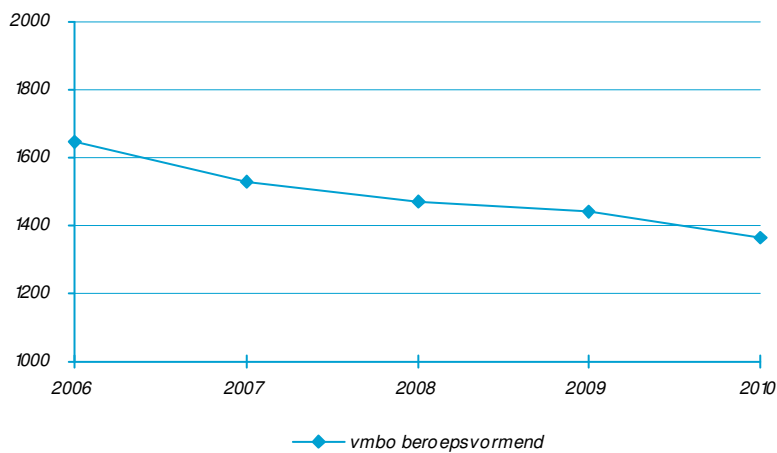
Het aantal deelnemers vmbo beroepsvormend neemt gestaag af. Dit aantal is gedaald van 1645 in 2006 tot 1367 in 2010, een daling met 17%. Daling deed zich over de hele linie voor, maar naar verhouding het sterkst in vmbo-techniek (-20%). Afgezet tegen de bevolking van 14-16 jaar bestaat de 17% daling van vmbo beroepsvormend voor 3,5% uit krimp van die bevolkingsgroep en voor 13,5% uit afname van het deelnamepercentage.

Figuur 6.2 Aantal deelnemers VO, Drechtsteden, 2006-2010

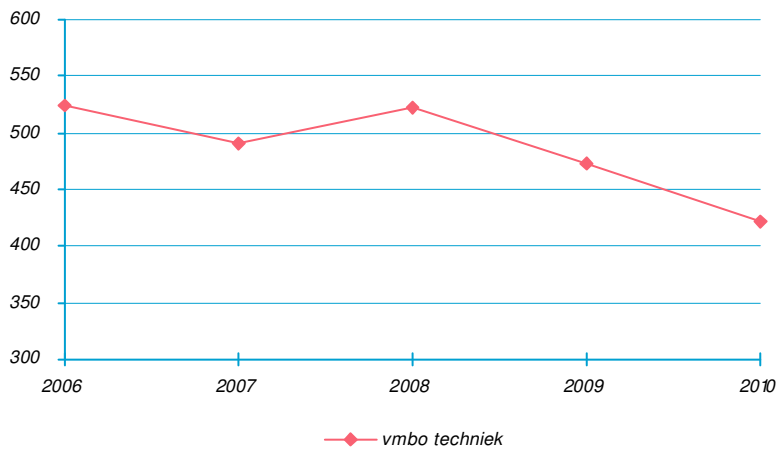
Bron: DUO-CFI; exclusief brugklas 1/2 en Iwoo

Figuur 6.3 Aantal leerlingen vmbo beroepsvormend, Drechtsteden, 2006-2010

Bron: DUO-CFI; exclusief brugklas 1/2 en Iwoo

Figuur 6.4 Aantal leerlingen vmbo techniek, Drechtsteden, 2006-2010

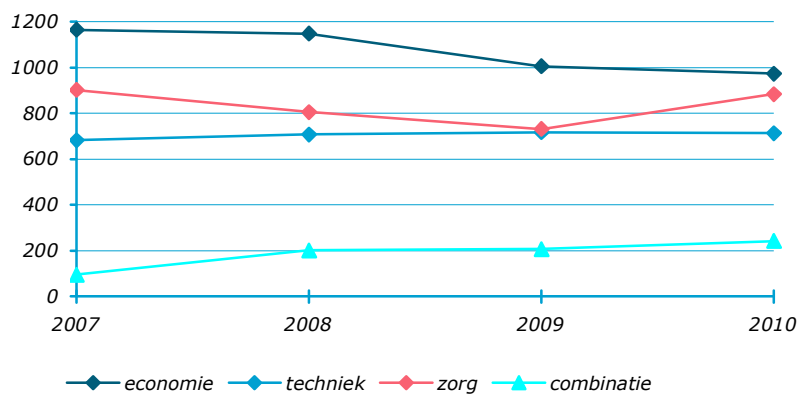

Bron: DUO-CFI; exclusief brugklas 1/2 en Iwoo

Mbo

Het totaal geslaagden mbo Da Vinci ligt op ruim 2.800 per jaar, met in 2009 een uitschieter naar beneden (2.660). Techniek stabiel rond de 700 per jaar. Combinatie ging van 95 in 2007 naar 242 in 2010.

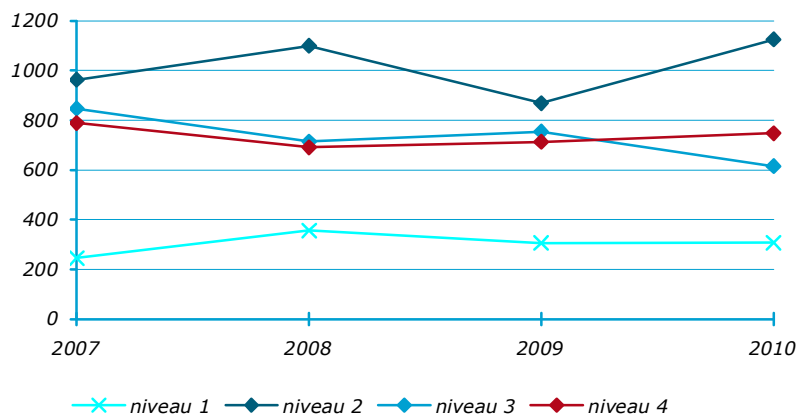
Figuur 6.5 Geslaagden MBO naar domein, Da Vinci, 2007-2010

Bron: DUO-CFI

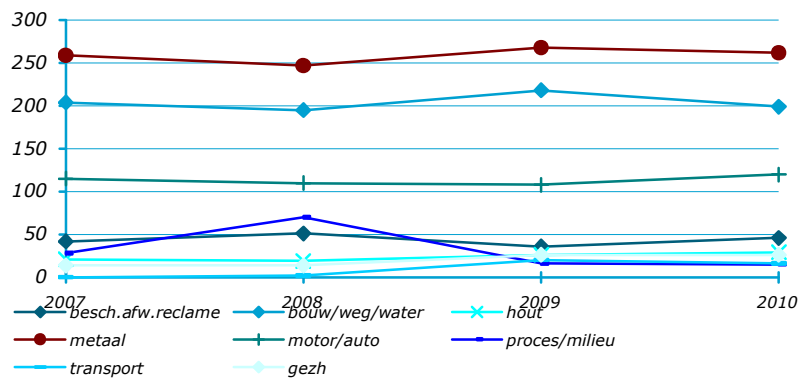
Het totaal aantal geslaagden mbo Da Vinci niveau 3 neemt af, niveau 4 neemt na een aanvankelijke daling weer wat toe. Niveau 2 fluctueert het sterkst.

Figuur 6.6 Aantal geslaagden MBO naar niveau, Da Vinci, 2007-2010

Binnen techniek is metaal de grootste afdeling, met rond de 250 à 260 geslaagden per jaar. Daarna volgen bouw/weg/water met jaarlijks rond de 200 geslaagden en motor/auto met 110 à 120 geslaagden.

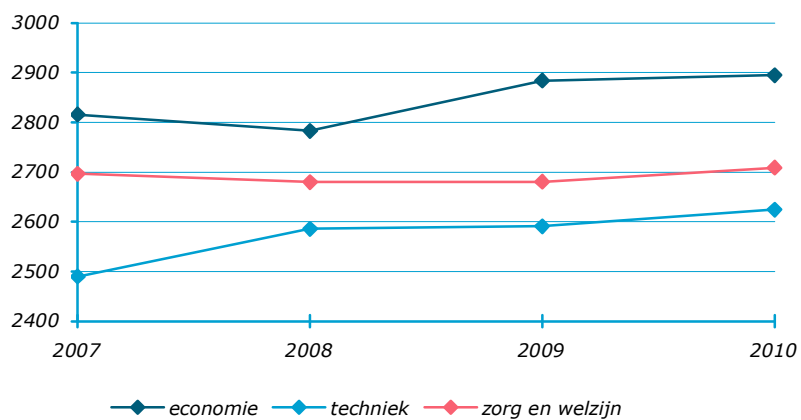
Figuur 6.7 Aantal geslaagden MBO-techniek Da Vinci, naar bedrijf, 2007-2010

Bron: DUO-CFI

Het totaal aantal deelnemers mbo inwoners Drechtsteden steeg van 8.645 in 2007 naar 8.995 in 2010. Het aantal deelnemers in de domeinen economie en techniek steeg, in het domein zorg en welzijn bleef het aantal deelnemers vrijwel constant (figuur 6.8). Naar niveau bezien neemt niveau 4 toe. Niveau 3 is tamelijk constant. En bij niveau 2 lijkt - onder invloed van de afgenomen instroom vanuit het beroepsgerichte vmbo - een onontkoombare daling te zijn ingezet. De groei van de deelname mbo is geheel het gevolg van de groei van het aantal inwoners 16-22 jaar. Het deelnamepercentage bleef de laatste jaren constant op 40%.

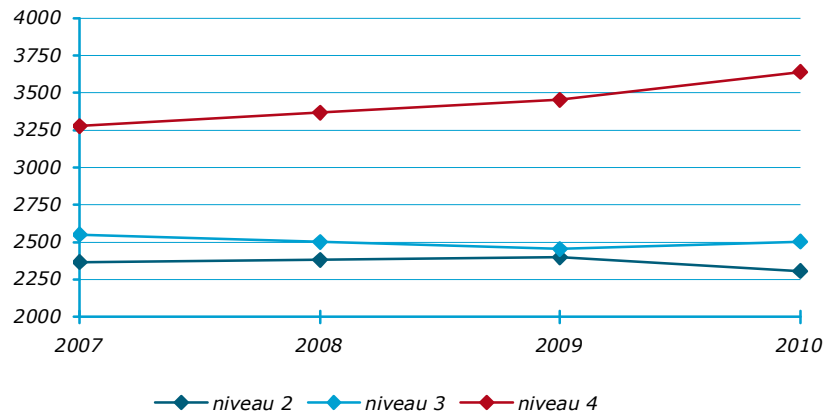
Figuur 6.8 Aantal deelnemers MBO naar domein, Drechtsteden, 2007-2010

Bron: DUO-CFI

NB: combinatie van 247 in 2007 naar 315 in 2010, groen van 396 in 2007 naar 450 in 2010

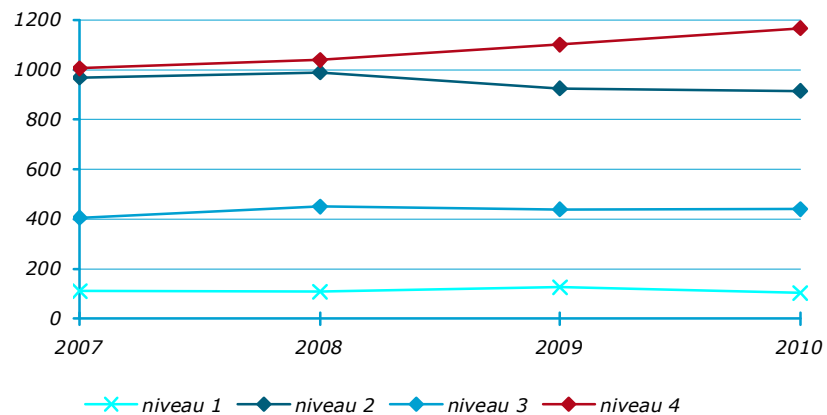
Figuur 6.9 Aantal deelnemers Mbo naar niveau, Drechtsteden, 2007-2010

Bron: DUO-CFI
NB: niveau 1 van 452 in 2007 naar 545 in 2010

Vanwege de te verwachten knelpunten in de technische beroepen op middelbaar niveau kijken we in figuur 6.10 apart nog naar de deelname ontwikkeling in de techniek. Het totaal aantal deelnemer mbo-techniek inwoners Drechtsteden is de laatste jaren toegenomen van zo'n 2.500 in 2007 tot 2.625 in 2010. Niveau 4 neemt licht toe, niveau 3 licht af. Afgezet tegen het aantal inwoners van 16-22 jaar zien we een lichte stijging van het deelnamepercentage mbo techniek van 11,5% in 2007 naar 11,8% in 2010.

Figuur 6.10 Aantal deelnemers MBO-techniek, naar niveau, Drechtsteden, 2007-2010

Bron: DUO-CFI

HBO/WO

In studiejaar 2009/2010 stonden 5.100 studenten woonachtig in deze regio ingeschreven bij een hbo-instelling en 1.800 bij een universiteit. Op het aantal inwoners van 18-24 jaar is dat 23% respectievelijk 8%. Landelijk gemiddeld ligt dit op 28% respectievelijk 16%. Hierin komt in de eerste plaats tot uitdrukking dat hbo-studenten veel minder dan universiteitsstudenten gaan wonen in de stad waar zij het onderwijs volgen. Daarnaast zagen we eerder dat de regionale (beroeps)bevolking ook wat lager is opgeleid dan landelijk gemiddeld, met vooral meer middelbaar opgeleiden.

6.2 Vooruitzichten

Zoals aangegeven in hoofdstuk 1 daalt het aantal jongeren de komende 15 jaar aanzienlijk. Tot 2020 is die daling naar verwachting nog beperkt, tussen 2020 en 2025 gaat het ineens veel harder.

Het deelnamepercentage vmbo-beroepsgericht vertoont een dalende trend. Bij een voorlopig blijvende daling van het aantal jongeren ligt het voor de hand dat dit zijn doorwerking zal krijgen op het aantal jaarlijkse geslaagden en daarmee op de instroom in het mbo. Uiteindelijk zal dan ook de arbeidsmarktuitstroom vanuit het mbo afnemen.

Tabel 6.1 Ontwikkeling leeftijdsgroepen 12-24 jaar, Drechtsteden, 2010-2025

	<i>bevolking 12-16 jaar</i>	<i>bevolking 15-24 jaar</i>	<i>bevolking 16-22 jaar</i>	<i>bevolking 18-24 jaar</i>
2010	16.200	30.900	21.900	21.000
2015	16.200	30.300	21.400	20.800
2020	15.600	30.100	21.400	20.300
2025	15.000	29.200	20.600	20.200
<i>toe-/afname t.o.v. 2010</i>				
2015	0	-600	-500	-200
2020	-600	-800	-500	-700
2025	-1.200	-1.700	-1.300	-800

Bron: CBS-Pearlprognose, bewerking OCD

Bijlagen

Bijlage 1 Doorstroom en arbeidsmarktinstroom geslaagden vmbo en mbo

Lang niet alle geslaagden stromen in op de arbeidsmarkt. Vanuit het vmbo stroomt het merendeel van de geslaagden (90%) door naar het MBO. Zo'n 5% gaat naar de Havo, nog eens 5% gaat niet naar een vervolgonopleiding. Bij geslaagden techniek is de doorstroom nog hoger. Instroom in MBO-techniek is er niet alleen vanuit vmbo techniek, maar ook vanuit andere vmbo richtingen. Die instroom is beduidend groter dan de uitstroom van vmbo-ers techniek naar andere richtingen MBO.

Vmbo

Totaal geslaagden 2009 schoolgemeente Drst/Al'w-VijfhIndn: 2859

- waarvan techniek: 539 (19%)
- waarvan anders: 2320 (81%)

Geslaagden techniek: 539

- waarvan door naar mbo techniek: 436 (81%)
- door naar mbo anders: 95 (18%)
- niet door naar mbo: 8 (1%)

Geslaagden anders: 2320

- waarvan door naar mbo anders: 1733 (61%)
- door naar mbo techniek: 406 (18%)
- niet door naar mbo: 276 (12%)

Bron: basisgegevensonderwijs.nl, gegevens examenjaar 2009

MBO

Van de geslaagden MBO-techniek Da Vinci ging in 2007 zo'n 40% door met een vervolgonopleiding, in veel gevallen een hoger niveau Mbo. Zo'n 60% stroomde in op de arbeidsmarkt: circa 400 gediplomeerden. Het gaat bij dit aantal dus om geslaagden bij het Da Vinci College. Het totale aantal MBO-leerlingen techniek in deze regio is ongeveer 50% hoger dan alleen bij Da Vinci. Dat betekent dus een totale instroom op de arbeidsmarkt van zo'n 600 MBO-gediplomeerden techniek woonachtig in deze regio.

Totaal geslaagden 2007 MBO Da Vinci: 2845

- waarvan techniek: 683 (24%)
- waarvan anders: 2162 (76%)

Geslaagden techniek: 683

- waarvan door MBO techniek: 221 (32%)
- waarvan door HBO techniek: 40 (6%)
- waarvan door anders: 25 (4%)
- waarvan geen vervolgonopleiding: 397 (58%)

Geslaagden anders: 2162

- waarvan door naar MBO techniek: 20 (1%)
- waarvan door naar MBO anders: 403 (19%)
- waarvan door naar HBO techniek: 4 (0%)
- waarvan door naar HBO anders: 214 (10%)
- geen vervolgonopleiding: 1533 (70%)

Bron: DUO-CFI, gegevens examenjaar 2007

Publicatie van het Onderzoekcentrum Drechtsteden

Algemeen

Factsheet De Drechtsteden in middenmoot ranglijst 'de beste gemeenten 2010'	2010
Kerncijfers Drechtsteden 2010	2010
Trends Toekomst van Dordrecht	2009
Staat van de Drechtsteden	2008

Bestuur en Imago

Factsheet Verkiezingsuitslagen Drechtsteden, Provinciale Staten	2011
Burgerpeiling Hendrik Ido Ambacht, herhalingsmeting 2010	2011
Exit onderzoek vertrokken ambtenaren	2010
Evaluatie wijkplatforms Zwijndrecht	2010
Belangstelling en waardering voor de (C)OR	2010
Verkiezingsuitslagen Drechtsteden, tweede kamer, 9 juni 2010	2010
Verkiezingsuitslagen Drechtsteden, gemeenteraadverkiezingen	2010
Vertrouwen en tevredenheid	2010
Inspraak en participatie in Dordrecht	2010
Imago Nieuw Krispijn	2010
Imago Wielwijk	2010
Beeld van Dordrecht en de Drechtsteden	2009
Sliedrecht 2010 en verder	2009
Herhalingsmeting Imago Oud-Krispijn	2008

Bevolking

Factsheet Krimp: vroeg of laat	2011
Factsheet Van Groei naar krimp	2010
Bevolkingsprognose per wijk gemeente Dordrecht 2007-2020	2008
..... op z'n droogst	jaarlijks

Dienstverlening

Klanttevredenheidsonderzoek WEB (Wet Educatie Beroepsonderwijs)	2009
Klanttevredenheidsonderzoek Zwijndrecht 2008	2009
Gemeentelijke dienstverlening Papendrecht	2009
Klanttevredenheidsonderzoek Wijklijn 2008 2 ^e herhalingsmeting	2009
Klanttevredenheidsonderzoek Sociale Dienst Drechtsteden	2008

Economie en Arbeidsmarkt

Crisismonitor Drechtsteden, maart 2011	2011
Gemeentelijke ondernemingsklimaat Drechtsteden 2010	2011
Monitor Route 23 Dordrecht en Drechtsteden '09	2010
Bedrijvenregister Drechtsteden 2009	2010
Toekomstperspectief bedrijvigheid buitengebied Zwijndrecht	2010
Monitor werkloosheid Drechtsteden 2008	2009
Bedrijvenpeiling gemeente Dordrecht 2008	2009
Monitor Binnenstad 2007	2008

Inkomen en Armoede

Inkomensmonitor Dordt-West 2008	2008
---------------------------------	------

Leefbaarheid en Veiligheid

Factsheet Hoe leefbaar en veilig is ZHZ	2011
Factsheet Sociale samenhang, overlast en Verloedering	2010
JOP op het Molenveld	2010
Evaluatie stadswachten in de wijken 2009	2009
Meer veiligheid door de buurtagent?	2009
Leefbaarheid en Veiligheid Drechtsteden 2009	2009
Leefbaarheid en Veiligheid Dordrecht 2009	2009
Veiligheidsbeleving op school 2008	2008
Sturen aan de wal, Brede aanpak jeugdcriminaliteit uitgelicht	2008

Mobiliteit en Milieu

Energiebesparing door huishoudens	2011
Milieu in de Drechtsteden 2009	2010
Evaluatie openbare verlichting Stadspolderring	2010
Gebruik bestrijdingsmiddelen en meststoffen door hoveniers	2010

Kwaliteit en onderhoudstoestand van de Dordtse verharding	2009
Huisvuilinzameling en reiniging door Netwerk	2009
Bewonersonderzoek schoonhouden stad	2009

Onderwijs

Onderwijsmonitor Drechtsteden 2009	2010
Opleidingskansen voor de gemeente Dordrecht: Doorstroom naar MBO, HBO en Universiteit	2009
Overgang basisonderwijs-voortgezet onderwijs '08	2009
Marktverkenning CHE in Dordrecht	2008

Vrije tijd

Factsheet Dordt Sport!	2011
Bibliotheekonderzoek 2010	2011
Publieksonderzoek Bach Festival Dordrecht	2011
Sportmonitor Dordrecht 2010	2011
Publieksonderzoek Big Rivers Festival 2010	2011
Vrijtijdsbesteding in Barendrecht 2010	2010
Publieksonderzoek Dordt in Stoom 2010	2010
Bereik en waardering TV Dordrecht	2010
Evaluatie kerstmarkt 2009	2010
Cultuurparticipatie en cultuurbereik 2009	2009
Recreatie in Dordrecht	2009
Evaluatie Internationaal poppentheater Festival'09	2009
Kunst en Cultuur in Papendrecht	2009
Restaurantbezoek Dordtse binnenstad	2009
Vrijtijdsmonitor Dordrecht 2008	2008

Welzijn

Tienermoeders en jonge moeders in ZHZ	2011
Kansen creëren voor jeugd	2010
Centrum voor Jeugd en Gezin in Zwijndrecht	2010
Brug tussen jeugdzorg en maatschappelijke opvang	2010
Integratiemonitor Zwijndrecht 2009	2010
Factsheet Maatwerk gewenst in de ondersteuning	2010
Evaluatie tijdelijk huisverbod	2010
Brug tussen jeugdzorg en maatschappelijke opvang - evaluatie ByWay 23	2010
Participatiemonitor Drechtsteden 2009	2010
Leefsituatie Dordtse jongeren 2009	2010
Zoeken naar zicht - functioneren Dordtse Sociale Infrastructuur	2009
Turkse ouderen in Alblasserdam	2009
Over onwennigheid, vraagtekens en ruimtegebrek	2009
Integratiemonitor Dordrecht 2009	2009
Factsheet Antilliaanse Dordtenaren nr.3 2009	2009
Behoeften onder Dordtse ouders	2009
Bekendheid en gebruik Openbare Bibliotheek Dordrecht 2007	2008
Inventarisatie behoefte dagarrangementen Hendrik-Ido-Ambacht	2008
Jongerenmonitor 2007	2008
Mantelzorg Dordrecht 2007	2008

Wonen

Factsheet de beste gemeenten 2011	2011
Beoordeling uitvoering hondenbeleid in Dordrecht	2010
Woonmonitor Drechtsteden 2010	2010
Binding met Zwijndrecht	2009
Verhuisonderzoek Drechtsteden 2007 en 2008	2009
Sliedrecht 2010 en verder	2009
Woonwensen senioren en aanbod van complexen	2008
Opinieonderzoek structuurvisie Papendrecht 2020	2008

Bovenstaande lijst bevat een selectie van publicaties van het OCD

Meer cijfers en trends kunt u vinden op onze website www.onderzoekcentrumdrechtsteden.nl

Informatie/bestellen:

(078) 770 3905
Onderzoekcentrum Drechtsteden
Postbus 619 - 3300 AP DORDRECHT
ocd@drechtsteden.nl
www.onderzoekcentrumdrechtsteden.nl